

HÂRİS el-MUHÂSİBÎ

FARZET Kİ ÖLDÜN...

Tercüme

Prof. Dr. ABDÜLAZİZ HATİP

Polen Yayınları

FARZET Kİ ÖLDÜN...
Hâris el-Muhâsibî

Yayına Hazırlayan
Polen Yayınları

Kapak Tasarım
Ramazan Erkut

Baskı
Fecr. Kahire

* Bu kitap Polen Yayınlarının izni ile basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	5
MÜTERCİMİN ÖNSÖZÜ	7
Âhiret Nedir?	7
Âhiret Gününe Niçin İnanırsınız?	9
Cennet ve Cehennem	12
HÂRİS EL-MUHASİBİ VE KİTABÜT-TEVEHHÜM ADLI ESERİ ...	15

KİTABÜ’T-TEVEHHÜM

GİRİŞ	25
ÖLÜM	26
Ölüm Sekerati	26
Ölüm Meleğinin Görünüşü	26
KABİR	28
Kabir ve Sorgusu	28
Kabrın Cennet ve Cehenneme Açılması	29
KİYAMET VE HAŞİR	31
Hz. İsrail’in Seslenişi	31
Mahşere Sevk	31
Göklerin Yarılması	32
Meleklerin İnişi	33
Mahşerin Hararet ve Sıkıntısı	35
Herkes Canının Durdurur	36
Peygamberlere Müracaat	37
Büyük Şefaahat	38
En Büyük Mahkeme	38
Cehennem’in Kükreyişi	39
Zalimlerin Feryadı	39
Peygamberlerin Korkusu	40
Kıyametin Manzarası ve Tekvîr Sûresi	41
En Yakın Akrabalar Bile Birbirinden Kaçar	42
Cehennemden Bir Boyun Uzanır	43
Hesapsız Cennete Girenler	43
Üç Yerde Kimse Kimseyi Hatırlamaz	44
Adın Okunur	45
Ulu Divan	45
Amel Sayfası	46
Son Pişmanlık	47
Tercümansız Görüşme	47
Ey Âdemoğlu Niçin Aldandın?	48
İki Büyük Olay	49
Af Müjdesinin Verdiği Sevinç	50
İyiliğin Mükâfâtı	51
Allah’ın Gazab Ettikleri	52
Gösterişin Cezası	53

SIRAT	55
Sıratın Mahiyeti	55
Sıratın Günah Yükü	56
Yükselen Kıvılcıklar	56
Sıratın Hâlimiz Ne Olur?	57
CEHENNEM	58
Ya Sıratın Düşersen	58
Cehennem’in İçeceği	59
Cevapsız Kalan Feryat	60
Ümitsiz Çırpınış	61
Allah’ın Rızasını Kaybetme Hasreti	61
Allah Affetmezse	62
Günahlarına Ağla!	63
CENNET	65
Sıratın Mü’min	65
Sıratın Geçiş Hızı Günah Yükünün Hafifliği Ölçüsünde	65
Cennetin Kapısına Varış	66
Kötülüklerden Arındıran Pınar	68
Açılan Cennet Kapıları	68
Cennete Giriş	69
Nurlu Kafiler	69
Ölümsüzlük Yurduna İlk Adım	71
Cennet Saraylarına Varış	72
Ceylan Gözlü Güzeller	73
Allah’ın Vaadi Haklıdır	75
Küçük Birer Cennet: Huriler	76
Cennet İrmakları	77
Nur Üstüne Nur	78
Ziyaretçi Melekler	79
Beklenmeyen Yeni Mutluluklar	81
“Katımızda Dahası Vardır!”	82
Öldürülen Ölüm	83
Tuba Gölgesinde Sohbet	84
Rabbinden Gelen Davet	84
Uçan Atlar	85
Milyarlarca Nuranî Sima	87
Yol Veren Cennet Ağaçları	88
Allah’a En Yakın Olanlar	89
Meclis Tamam Olunca	90
“Dostlarımı Giydirin!”	90
Serpilen Hoş Kokular	91
Allah’ın Cemalini Seyretmek	91
“Merhaba Ey Dostlarım!”	92
Sonsuz Minnettarlık	93
Saraylara Dönüş	94

evliya ve ilk mutasavvıflardan olan Cüneyd-i Bağdadî'nin hocası ve İmam Şafî'nin talebesi olması, eserin değerini gösterme bakımından güzel bir ölçüdür. Ayrıca büyük İslam âlimi olan İmam Gazâlî üzerinde büyük bir etki yaptığı, Gazâlî'nin, eserlerinde ondan çok yararlandığı da kaynaklarda belirtilmektedir. Eserin, büyük bir ihlas ve derin bir samimiyetle yazıldığı bellidir. Bu nedenle, insan, onu eline alıp okumaya başladığında üslubunun tatlılığı ve etkileyici-cilâğıyla bitirmeden bırakmak istemez.

Eser, değişik dünya dillerine çevrilmiş ve biri Fransa'da diğeri ise Türkiye'de olmak üzere yazarı hakkında - benim bildiğim- iki doktora tezi yapılmıştır. Özellikle nefesine hitab edici bir üslup kullanması, âyet ve hadisleri ifadelerine sindirerek, kendine has bir biçimde konuyu canlandırması açısından son derece orijinaldir.

Eseri ilk defa Türkçe'ye tercüme ederek ehl-i imanın istifadesine sunmakla güzel bir hizmet yaptığımızı umuyoruz. Kitabın metnine girmeden önce, Âhirete iman ile ilgili giriş niteliğinde bir önsöz koyduk. Daha sonra yazar ve eserini kısaca tanıttık.

Sizi eserle başbaşa bırakırken, istifadenizin bol, dünya ve Âhiretinizin saadetlerle dolu olmasını diliyoruz. Allah'a emanet olun.

Abdülaziz Hatip

TAKDİM

Hayat bir yolculuktur. Bu yolculuğun yolcusu ise insan. İnsanlar, Allah'ın kudretiyle yokluk karanlıklarından, nurlu varlık sahasına çıkarılmışlardır. O Yüce Yaratıcı, özellikle onları, kendi arzularıyla Rabbini tanıma ve emirlerine uygun olarak yaşama göreviyle görevlendirmiştir. Dünya bir imtihan meydanıdır. İnsan bu imtihan meydanında, kendisini âdeta bir rahmet kondağına sarak buraya gönderen, sayısız nimetleriyle besleyip yaşatan Rabbini tanımak ve O'nun rızası çerçevesinde hayat geçirmekle yükümlüdür. Kendisine verilen ömür sermayesiyle dünya ötesinde de devam edecek olan sonsuz hayatı için manevî bir ticaret yapacaktır. Birer çekirdek ve tohum benzeyen yeteneklerini olumlu yönden filizlendirip geliştirecektir. Buradan da, kendisi için ikinci bir doğumu andıran ölümle sonsuz bir âleme gözünü açacaktır. O âlemde göreceği rahat ve lezzet, dünyada yaptığı iyilikler ölçüsünde olacaktır. Bu dünyada bunca delil, elçi ve uyarılara rağmen Yüce Yaratıcısının emir ve yasaklarını çiğneyenler, öte dünyada Cehennem denilen zindanda cezalarını çekeceklerdir. Cennetin anahtarı imandır. İmanı olan, günahkâr da olsa belli bir süre Cehennemde kaldıktan sonra ebedî mutluluk diyarı olan Cennete girecektir.

İşte elinizdeki eser, bu yolculuğun ve bu konup göçüşün serüvenini en güzel ve canlı tablolar hâlinde gözler önüne seren nadir kitaplardan biridir. Yazarının, büyük

sonsuz bir hayat başlayacak. İşte Âhiret, bu sonsuz hayatın adıdır.

Her insan, doğar, büyür, iyi veya kötü bir hayat yaşar ve sonunda ölür. Dünyamız da tıpkı bir insan gibi ölümlüdür. Bir gün gelecek dünyanın ömrü son bulacak, bütün evren bir anda yok olacaktır. Biz buna Kıyamet diyoruz. Daha sonra Yüce Allah, sonsuz kudretiyle yeni bir âlem kuracak. Bu yeni âlemde insanlar dünyadayken yaptıklarının hesabını verip, iyilik ve kötülüklerinin karşılığını görecekler. Âhirete iman, öldükten sonra dirileceğimize, dünyadayken yaptıklarımızdan sorguya çekileceğimize ve sonunda ceza veya mükâfat görecekimize inanmaktır.

Her insan eceli gelince ölür. Ölüm insanın yok olup gitmesi demek değildir. Yalnızca ruhun bedenden ayrılması ve sonsuz bir âleme geçmesidir.

İnsanın ölümüyle bedenden ayrılan ruh, Âhiret âleminin başlangıcı olan kabir hayatını yaşar. Kabirde Münker ve Nekir adında iki melek insana birtakım önemli sorular sorarlar. Bu soruların başlıcaları: “Rabbin kim? Dinin ne? Peygamberin Kim? Kitabın ne?”dir. Dünyadayken iman edip iyi işler yapanlar bu sorulara doğru cevap verirler. İmânı tam olmayanlar ise, bu sorulara doğru cevap veremezler. Sevgili Peygamberimiz, kabirde insanların bu farklı durumunu şöyle belirtmektedir: “Mezar, her insan için -dünyadaki durumuna göre- ya Cennet bahçelerinden bir bahçe veya Cehennem çukurlarından bir çukurdur.” Bundan anlaşılıyor ki, her insan durumuna uygun olarak kabir hayatını yaşayacaktır.

Kıyametin kopma zamanı gelince İsrâfil adlı melek Sûr adı verilen bir âlete üfleyecek. Böylece bütün evren altüst olup, bütün canlılar ölecek. İsrâfil’in ikinci kez Sûr’a üflemesiyle yepyeni bir dünya kurulacak ve bütün ölümler dirilecek. Mahşer adı verilen büyük bir meydanda

MÜTERCİMİN ÖNSÖZÜ

Elinizde bulunan hacimce küçük, fakat muhtevaca çok büyük eser, hepimizin yolcusu bulunduğu ve ona doğru hızla ilerlediğimiz Âhiret hayatımızda bizi bekleyen gerçekleri ele almaktadır. Bu ebedî gerçekleri bütün açıklığıyla gözlerimin önüne seren kitapla sizi başbaşa bırakmadan önce, İslam’ın getirdiği “Âhiret’e İman” esasını ana hatlarıyla sunmayı uygun gördük. Bu genel bilgilerden sonra, çok yoğun ve mesaj yüklü eser okunduğunda daha faydalı olur kanaatindeyiz:

Âhiret Nedir?

İnsan, Yüce Allah’ın her şeyi hizmetine verdiği en değerli varlıktır. Öyleyse insan yalnızca yaşayıp, eğlenip sonunda da yok olmak için yaratılmamıştır. Kur’ân-ı Kerim’de “*İnsan kendisinin başboş, bırakılacağını mı sanıyor?*” (Kıyamet Sûresi: 36) buyuruluyor. Bu da insanın bir amaç için yaratıldığını gösteriyor.

Yine Kur’ân-ı Kerimin belirttiğine göre, “*Kim zerre ağırlığınca bir iyilik yapmışsa, onun karşılığını görecek. Kim de zerre ağırlığınca kötülük yapmışsa cezasını görecek.*” (Zilzâl Sûresi: 7-8) Bu da, insanın dünyada iken her yaptığı için hesabını göreceğini kanıtlıyor.

İslam’a göre, bu dünya bir imtihan salonudur. İyi ve kötü insanların birbirinden ayrılması için bu dünyada sınavdan geçiriliyorlar. Dünya hayatından sonra apayrı ve

toplancaklar. İnsanların dünyada yaptıkları her şey bir sayfa içerisinde kendilerine verilecek. Büyük bir mahkeme kurulacak. İnsanlar yargılanacak. Ömrünü ne yolda tükettiği, bildiğiyle neler yaptığı, malını nasıl kazanıp nereye harcadığı, vücudunu hangi yollarda yıprattığı sorulacak. Bu mahkemede, hiçbir şeyi inkâr etmek mümkün değil. Çünkü, insanın eli, ayağı, gözü, kulağı, hatta günah işlediği yerler dile gelecek, yaptıklarına tanıklık edecekler. Birbirleri hakkında insanların tanıklığına da baş vurulacak. Arkasından insanların yaptıkları iyi ve kötü işler, nasıl olduğunu kesin olarak bilemediğimiz bir terazide tartılacak. İyilikleri ağır gelenler Cenneti, kötülükleri ağır gelenler ise Cehennemi hakedecek. Bu teraziye Mizan adı verilir.

Bundan sonra, Cehennemin üzerinde, nasıl olduğunu Allah'tan başka kimsenin tam olarak bilemediği bir köprü kurulacak. İnsanlar iyiliklerine göre farklı biçimlerde Sırat denilen bu köprüden geçecekler. Bazıları şimşek hızıyla geçip Cennete girecekler. Kötü insanlar, Sıratı geçemeyecek ve Cehenneme düşecekler.

Âhiret Gününe Niçin İnanırsınız?

Öldükten sonra dirilip hesap vermeye inanmak imanın bir şartıdır. Âhirete inanmayan kimse müslüman olamaz. Gecedен sonra sabahın, kıştan sonra baharın gelmesi ne kadar kesirse, öldükten sonra diriliş de o kadar kesindir. Her şey Âhiretin varlığını gerektiriyor. Allah'ın varlığını kabul edip de Âhireti inkâr etmek, güneşi kabul edip de ışığını inkâr etmek kadar akıl dışıdır. Çünkü Allah, insanları tekrar diriltip hesaba çekeceğine söz vermiştir. Bunu gönderdiği bütün peygamberler ve kutsal kitaplar aracılığıyla bildirmiştir. Allah'ın sözünden dönmesi mümkün mü?

Allah, hikmet sahibidir. Her şeyi yerli yerince yapar. Boş ve anlamsız iş yapması düşünülemez. Şu güzelim ev-

reni ve mükemmel insanı yaratıp da sonunda onları bütün bütün yok etmesi çok anlamsız olur.

Bir bahçıvan, binbir emek ve özenle kurduğu bahçesini ateşe verip yok eder mi? Meyvelerini çukurlara doldurup çürümeye terk eder mi? Öyleyse, Allah da şu evreni daha güzel ve sonsuza dek sürmesi için Âhireti getirecek. Çiftçi, çürüyüp yok olsun diye tohumu toprağa saçmaz. Filizlenip boy atsın diye tarlaya eker. İnsan da ölüp toprağa girer. Fakat çürüyüp yok olmak için değil. Âhirette, yepyeni ve sonsuz bir hayata gözünü açmak için.

Ölüm bizim için ikinci bir doğuştur. Allah anne karnında bizi dokuz ay özenle besleyip geliştirdi. Dünyada gerekli her türlü cihazla donattı. Ondan sonra da doğumla bizi dünyaya gönderdi. Ölümle ikinci bir defa daha doğacağız. Anne karnından dünyaya gönderen Allah, dünyadan da Âhirete gönderecektir. Dünyada durumu-muz, yumurtadaki civcivin durumuna benzer. Ölümle kabuğu çatlatır, apayrı ve sonsuz bir hayata gözümüzü açarız.

Her ülkede yasalara uyan, vatandaşlık görevlerini eksiksiz yerine getiren dürüst vatandaşlar ödüllendirilir. Yasaları çiğneyen, herkesin huzurunu kaçıran kötü kimseler ise cezalandırılır. Hiç katillerin, hırsızların, eşkiyaların, dolandırıcıların elini kolunu sallayıp serbest gezdiği bir ülke düşünebilir misiniz? Böyle olan bir ülkede adaletten söz edilebilir mi? Dünya denilen memleketin sahibi de Allah'tır. Allah sonsuz adalet sahibidir. İyi ve sevgili kullarını ödölsüz, kötülerini de cezasız bırakmayacaktır. Oysa bu dünyada bu adalet tam olarak görülüyor. Zalim ve mazlum, ezen ve ezilen aynı toprağın altına giriyorlar. Demek ki, hesapları büyük bir mahkemede görülecektir.

İnsanın iki türlü yaratılışı var. Birincisi, dünyaya gelirken yaratılışı. İkincisi de Âhirette ki yaratılışı. Aslında,

ikinci yaratılışımız, birincisine göre daha kolaydır. Çünkü birincisinde bütün organ, sistem ve duyularımız bir tek hücreden yaratılıyor. İkincisinde ise, dağılan vücudun atom ve hücreleri toplatılıyor. Bir şeyi yoktan yapmak mı, yoksa dağılan bir şeyi toplamak mı daha kolay? Bizi yoktan yaratıp dünyaya gönderen Allah, ikinci bir defa da yaratacaktır.

Âhiret inancının sayısız faydaları vardır. Her şeyden önce, insan için büyük bir teselli kaynağıdır. Doğan bebek, anne karnından daha güzel bir dünyaya geldiğini bilseydi ağlar mıydı? İşte, Âhirete inanan kişi de ölümü sonsuz bir dünyaya doğuş olarak görür ve ölümden korkmaz. Askerliğini bitirip, teskeresini alan asker sevinir. Çünkü, görevini yapıp memleketine dönüyor. Yüzlerce akraba ve yakınlarına kavuşuyor. Uzak bir ülkeye okumaya giden bir öğrenci vatanına döndüğünde ağlar mı? İşte dünya hayatı da insanlar için bir askerliktir. Bir eğitim ve öğretim sürecidir. Ölüm ise, bir terhistir. Gerçek vatanımız olan Cennete dönüşür. Âhirete göçmüş milyonlarca akraba, dost ve yakınlarımıza kavuşmadır.

Âhiret inancı, birey için olduğu gibi, toplum için de biricik huzur ve mutluluk kaynağıdır. Âhirette hesap vereceğine inanan kimse, kolay kolay kötülük yapmaz. Zulüm ve haksızlıktan titizlikle sakınır. Davranışlarına dikkat eder. Elinden geldiğince iyilik yapmaya çalışır. Çünkü ne kadar çok başkasına faydalı olursa Âhirette o kadar çok mutlu olacağını düşünür. Böylece hem kendisi ve hem de toplum huzurlu ve mutlu olur.

Hayatta, yangın, deprem, hastalık gibi musibetler eksik olmaz. Hatta bazen bu felâketler insanın nesi varsa hepsini alıp götürürler. Bu gibi durumlarda inançlı insan, teselli bulur ve sabreder. Kendini yiyip bitirmez. Bunalıma girmez. Çünkü kaybettiği şeylerin kendisi için sevap kazanmaya sebep olduğunu düşünür.

İnsan bu dünyada her istediğini elde edemez. Âhirete inanan insan, Cennette bunlara kavuşabileceğini düşünür. Teselli ve huzur bulur. İyi bir insan olmaya çalışır. Kimsenin elindekini kıskanmaz. Ruhsal bunalıma girmez. Âhirete inanan kimselerin en belirgin iki özelliği vardır: (1) Bollukta, verdiği nimetlerden dolayı Allah'a şükretmek. (2) Sıkıntı ve darlıkta ise sabretmek ve Rab-bine isyan etmemek.

Cennet ve Cehennem

Dünya bir tarla, mahşer bir harman, Cennet ve Cehennem ise birer ambardır. Dünyada iyilik ve kötülük, çirkinlik ve güzellik, faydalı ve zararlı, iyi insanlar ve kötü insanlar iç içe bulunuyor. Âhirette bunlar birbirinden tamamen ayrılacak. Bütün iyilikler, güzellikler, faydalılar ve iyi insanlar Cennette toplanacak. Her türlü kötülükler, çirkinlikler, zararlılar ve kötü insanlar Cehenneme yığılacak. Diğer bir deyişle, Cennet dünyadaki iyilik ve güzelliklerin meyvesi, Cehennem ise kötülük ve çirkinliklerin ürünüdür. İnsan, dünyada neyi ekerse Âhirette onu biçecektir. Yaptıklarının meyvesini toplayacaktır.

Cennet, Allah'ın sevdiği iyi kulları için hazırladığı sonsuz bir mükâfat yurdudur. Kulakların duymadığı, gözlerin görmediği, hatır ve hayale gelmeyen nimetlerle doludur. Dünyanın binlerce yıl mutlu hayatı Cennet hayatının bir anına bile değmez. Cennetin anahtarı imandır. İmanı olduğu hâlde, kulluk görevinde kusur işleyen, insanlara kötülük yapan kimseler Cehennemde cezalarını çektikten sonra Cennete gireceklerdir. Cennet, gökleri ve yeri kaplayacak kadar geniştir. İçinde çeşit çeşit ırmak ve çağlayanlar akar. Zümrüt gibi yeşilliklerle dolu bahçelerden meydana gelmiştir. Köşkleri inci, yakut ve mercanlardan yapılmıştır. Cennetlikler, sonsuza kadar genç,

Farzet ki Öldün...

dinç ve gülbüz olarak nimetler içinde yüzecekler. Canlarının her istediğini bulacaklar.

Cehennem, inkarcı, kötü, zalim ve ahlâksız insanların atılacakları bir ceza evidir. Kur'ân-ı Kerîm'de cehennem yakıtı insanlar ve taşlar olan bir ateş deryası olarak tanıtılır. Aslında Allah'a ve Âhîret gününe inanmayan kâfirler için hazırlanmıştır. Bunlar sonsuza kadar Cehennemde kalacaklardır. Ancak, inandığı hâlde, inancı doğrultusunda yaşamayan, günah işlemekte direten insanlar da cezalarını çekinceye kadar burada kalacaklar. Cennet ve Cehennem varlığı İlâhî adaletin gereğidir. Kötü insanların cezalandırılmaması iyilere zulümdür. Allah kimseyi cezalandırmak istemez. Onun içindir ki, sık sık insanları uyarır. Tевbe etmeye çağırır.

Abdülaziz Hatip

rerdi. Elinizdeki *Kitabü't-Tevehhüm* adlı kıymetli eseri bunun güzel bir örneğidir.

Muhâsibî aslında zengin bir aileye mensuptu. Babası öldüğü zaman yetmiş bin dirhem servet bırakmıştı. Ne var ki Muhâsibî, bir kuruşa muhtaçken bu mirastan zerre kadar bir şey almamıştır. Çünkü babası Mu'tezilenin etkisiyle Kader hakkında ileri geri konuşurdu. Bu yüzden babasının mirasından hiçbir şey almamayı takvaya daha uygun görüyordu. O hayatı boyunca zühd içinde, sabrederek ve bunun mükâfatını da Allah'tan bekleyerek haramlara karşı titiz ve takva sahibi olarak yaşadı

Döneminde Mu'tezile mezhebinin yayılıp güçlendiğini görünce, hemen Ehl-i Sünneti savunmaya başladı. Mu'tezile'ye cevap teşkil edecek eserler kaleme aldı. Ne yazık ki bu eserlerin büyük bir kısmı günümüze kadar ulaşmamıştır. Ancak, birçok görüşlerini eş-Şehrîstânî, "el-Milel ve'n-Nihal" adlı eserinde kaydetmektedir. Muhâsibî Rafizîliğe ve Kaderi inkâr edenlere karşı eserler yazmış, Tasavvuf, Fıkıh ve Ahkâm konusunda da kitaplar kaleme almıştır.

Gazâlî ile Muhâsibî arasında benzer noktalar vardır. Nitekim Muhâsibî döneminin mevcut ilimlerini tahsil ettikten sonra Ehl-i Sünnet görüşlerini savunmuş ve ömrünün belli bir döneminde inzivaya çekilerek kendisini bütünüyle ibadete vermiştir. İnziva sırasında İslâm'ın o dönemdeki durumu, problemleri ve çözüm yolları üzerinde inceden inceye düşünmüştür. İmam Gazâlî de, Bağdat Nizamiye Medresesinde müderris iken ve büyük bir itibarı varken tedrisi bırakmış, uzun bir süre inzivaya çekildikten sonra, el-*Münkız Mine'd-Dalal* ve *İhyâu Ulûmi'd-Dîn* isimli eserlerini yazarak felsefecilere ve kelamcılara cevaplar vermiştir. Muhâsibî'nin Gazâlî üzerindeki etkisi açıkça göze çarpmaktadır. Gazâlî *İhyâ* adlı eserinde Muhâsibî'nin eserlerini ifadelerine âdeta sindirmiştir.

HÂRİS el-MUHÂSİBÎ ve "KİTABU'T-TEVEHHUM" ADLI ESERİ

Tam adı, Ebû Abdullah el-Hâris bin Esed el-Muhâsibî'dir. Büyük mutasavvıflardan olup nefsinin çok hesaba çektiği için el-Muhâsibî lakabıyla tanınmıştır. Dönemindeki ariflerin kutbu, tarikat yolcularının ustası sayılır. Birçok ilimlerde söz sahibidir. İnsanlara ders ve öğüt verici eserler yazmış ve onlara dünya ve Âhiretin hakikatini göstermeğe çalışmıştır. Büyük bir zahiddir. Nefsin kusur ve hastalıklarını tesbit edip tedavi etmekte büyük bir maharet sahibidir. Kendisinin ve çevresindeki insanların amellerini riyadan uzak tutmaya büyük özen gösterirdi. Kuvvetli ihtimalle Hicrî 165 yılında Basra'da doğmuştur. 243 yılında Bağdat'ta vefat etmiştir. Cüneydi Bağdadî'nin şeyhidir. Fıkıh, Tasavvuf ve Kelâm ilimlerinde büyük bir İslâm alimidir. Hadis rivayet etmiş ve İmam Şafî'den ders almıştır. Şafî mezhebine mensuptur.

Haramdan son derece titizlikle sakınırdı. Ciddî ve samimî bir takvaya sahipti. Çok ibadet ederdi. Gecelerini ibadet ve teheccüdle geçirirdi. Derin ve geniş ilminin yanında dünyaya önem vermez, etrafındaki insanlara çok etkili ve açık ifadelerle vaaz ve irşadda bulunurdu. O kadar güzel bir fesahat ve geniş bir hayal gücüne sahipti ki, anlattığı mevzuları canlı tablolar hâlinde ve inandırıcı bir üslupla dinleyici ve okuyucularının gözleri önüne se-

Kendisi hakkında İbnü'l-Esîr şöyle der: “Allah’ın sıfatlarını isbat konusunda ilk söz söyleyen zattır. Onun güzel sözlerinden biri şudur: ‘Kim içini murakabe ve ihlasla düzeltirse, Allah da onun dışını mücahede ile süsler.’ “

Hafız ez-Zehabî de şöyle der: “Muhâsibî arif-i billah bir zat olup pek çok eseri vardır. Çok doğru bir zattır.”

İbnü’s-Sübki, *et-Tabakât* isimli eserinde şöyle der: “Muhâsibî şüpheli bir yiyeceğe elini uzatınca, hemen parmağının damarı hareket etmeye başladılar. Eğer bu harekete engel olamazsa o yiyeceğin haram olduğunu anlar ve yemekten vaz geçerdi. Muhâsibî’nin şöyle dediği nakledildi: ‘Benimle Allah arasında bir bağ vardır. Eğer yiyecek helâl değilse, o yemekten burnuma bir koku yüksebilir. Artık canım onu hiç yemek istemez.’ “

Muhâsibî, kendi dönemindeki alimlerden farklı olarak, sadece ayet ve hadisleri nakletmekle yetinmemiş, üzerinde akıl yürüterek, manalarını özümseyerek ve onları ifadelerine sindirerek aktarmıştır. Onun alışılmamış bu üslubu, döneminin âlimleri tarafından tenkid edilmiştir. Gerçekten de elinizdeki risalesi okunduğunda, sanki yaklaşık 1200 sene önce değil de günümüzde yazılmış gibi orijinal ve güzel bir üsluba sahip olduğu görülür. İmam Muhâsibî’nin bu özelliği ve özellikle Mu’tezile’ye cevap verirken önce karşı tarafın görüşünü ortaya koyması, sonra da ona cevap vermesi tenkid edilmiştir. Özellikle Ahmed bin Hanbel bu noktada kendisini tenkit etmiştir. Gerekçe olarak da, çürütmek için de olsa yer verdiği bu görüşlerin okuyucu ve dinleyicinin zihninde kötü izler bırakacağı endişesidir. Muhâsibî’nin zühd ve takva ile ilgili söz ve yaşayışı ise, İbn Hanbel dahil herkes tarafından takdir edilmiştir.

Kaynaklarda belirtildiğine göre bir gün Ahmed bin Hanbel’e dediler ki: “Hâris el-Muhâsibî zühdle ilgili kovidlerden bahsediyor. Bunlara âyet-i kerîme ve hadis-i

şeriflerden delil getiriyor. Onu dinlemek istemez misiniz?” Ahmed bin Hanbel: “Evet, dinlemek isterim.” dedi. Nihayet bir gece yanına gitti. Gece sabaha kadar sohbetini dinledi. Hâris el-Muhâsibî ve yanındakilerde dinen sakıncalı olan bir şeye rastlamadı. Ahmed bin Hanbel orada gördüklerini şöyle anlatmaktadır: “Akşam ezanı okununca, öne geçip namazı kıldırdı. Namaz kıldıktan sonra yemek geldi. Yemeğe oturdular. Hâris el-Muhâsibî hem konuşuyor hem yemek yiyordu. Zaten yemek yerken güzel şeylerden bahsetmek sünnete de uygundur. Yemek yendikten sonra, ellerini yıkadılar. Sonra beraberce oturdular.

Herkes yerini alınca, “Bir sorusu olan var mı?” diye sordu. Riya, ihlas ve daha değişik konularda sorular sordular. Sorulara cevap verdi. Ayrıca delillerini de söyledi. Kur’ân-ı Kerîm okundukça ağlıyor, inliyor ve göz yaşları döküyordu. Kur’ân-ı Kerîm okunması bitince Hâris el-Muhâsibî hafifçe dua yaptı, sonra namaza kalktı. Sabah olunca, Ahmed bin Hanbel, Hâris el-Muhâsibî’nin faziletli bir zat olduğunu söyleyip takdirini bildirdi.”

Hâris el-Muhâsibî’nin şu sözleri ne ibret vericidir: “Nefsini hesaba çeken muhasebe ehlinin belli nitelikleri vardır. Bunları tecrübe ve tatbik edince Allah’ın ihsanıyla yüce makamlara ulaşmışlardır. Her şey güçlü bir azimle ve kötü arzuları tamamen terketmekle elde edilir. Çünkü azmi sağlam olanların nefsin heva ve hevesine karşı durmaları basitleşir. O hâlde kuvvetli bir azimle şu hususlara uy:

1. Ne doğru ne de yalan yere yemin etme.
2. Yalan söylemekten sakın.
3. Zulüm bile yapmış olsa hiç kimseye lanet etme.
4. Vefalı olma imkânı bulduğun sürece, vefasızlık edip ahdinden dönme.

5. Kimseye beddua etme. Yaptığın iyilik için karşılık bekleme. Allah'ın rızasını kazanmak için tahammüllü ol.
6. Halka karşı merhametli ol. Allah'ın gazabından uzak kalmak için en uygun yol budur.
7. Ne içinden ne de dışından asla günah işlemeye yönelme, azalarının tamamını günahattan uzak tut.
8. Hiç kimseyi incitme. İster az, ister çok olsun veya ihtiyacın olsun yahud olmasın hiçbir hâlde kendi yükünü kimseye yükleme.
9. İnsanlardan hiçbir şey bekleme ve sahip oldukları hiçbir şeye göz dikme.
10. Dünya ve Âhiretin yüksek makam ve izzeti, Allah'ın dilemesine ve vermesine bağlıdır. Binaenaleyh kendini, karşılaştığın hiçbir insandan üstün görme.”

Elinizdeki “Kitabü't-Tevehhüm” adlı hacmi küçük, fakat değeri çok büyük olan bu eser, son derece nefis ve emsalsiz bir kitaptır. Bir insanın, dünyaya gözünü yumduğu andan itibaren nelerle karşılaşacağını gayet akıcı ve etkili bir üslupla anlatmaktadır. Eserin dikkatleri çeken en önemli bir özelliği de “havf ve reca=korku ve ümit” dengesini hemen her satırında korumaya çalışmasıdır. Hemen her cümlesinde her iki noktaya da dikkat çeker. Kitap, ölüm anı ve acısıyla; ölüm meleğinin görülmesini, o anda karşılaşılan iyi veya kötü haberi canlandırmakla başlıyor. Sonra, kabirde sorgucu meleklerin gelişini ve kişiye sorular sormasını, sorulara doğru cevap verip vermeme durumuna göre, kabrin Cennete veya Cehenneme açılmasını tasvir ediyor. Daha sonra yeniden diriliş ve mahşer yerine sevkedişi ele alıyor. Göklerin yarılmasını, güneşin insanların tepesine yaklaştırılmasını, insanların terler içerisinde kalışını, herkesin canının derdine düşüşünü, anne, baba evlat ve kardeş gibi en yakın akrabalarından bile kaçışını anlatıyor. Yine, mahşer ehlinin bir an evvel hesaplarının görülüp o sıkıntıdan kur-

tul maları için, büyük peygamberlerden şefaath dileyişlerini, hiçbir peygamberin buna cesaret edemeyip, sadece Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Allah'ın huzuruna vararak bu isteklerini arzedişini canlı bir tablo hâlinde tasvir ediyor.

Sonra insanların Sıratından geçişini, Cehennemin azabını ve Cehennemliklerin feryat ve figan edip de imdatlarına cevap verilmeyişini çok etkili bir üslupla anlatıyor.

Arkasından, Allah'ın mü'minler için hazırladığı Cennet ve nimetlerini tasvir ediyor. Cennetliklerin içinde yaşadıkları saraylarını, hizmetçilerini, zevcelerini, perdedarlarını ve konforlu hayatlarını canlandırıyor. Cennetin otağ ve çadırlarını, kurulu taht ve koltuklarını, serili minder, halı ve döşeklerini tarif ediyor. Cennetliklerin karşılıklı tahtlara kurularak sohbet edişlerini, Cennetin süt, bal, şarap ve sudan nehirlerinin kıyılarında mesireye çıkarak meclisler düzenleyişlerini anlatıyor. Daha sonra bütün Cennet nimetlerini gölgede bırakan en büyük bahtiyarlık ve mazhariyeti, Allah'ın cemalini müşahede edişlerini ve bunun üzerlerinde bıraktığı Cennetlere değışilmez sevinç, güzellik ve hoşnutluğu anlatıyor.

Kitabın sonunda da, takva sahiplerinin mükâfatına erişmek için salih amellerle Allah'ın rızasını kazanmamız gerektiğini tatlı ve etkileyici bir üslupla belirtiyor.

Ünlü Mısırlı âlim Prof. Dr. Ahmed Emin bu eser ve müellifi hakkında şunları söylüyor:

“Müellif, bu eserinde orijinal bir yol tutmuştur. Başkalarının yaptığı gibi korku ve ümit hakkında varid olan âyet ve hadisleri sıralamakla yetinmemiş, aksine onları kendi düşüncesiyle yoğurmuş ve manalarını hayal gücüyle tasvir etmiştir. Cennet ve Cehennem ehlinin neler hissettiklerini, saadet veya azap olarak nelerle karşılaştıklarını canlı sahneler hâlinde anlatmıştır. Sözü dizginini hayalinin eline verip, hayal ettiklerini kaydetmiş, olayları canladırabildiği kadar canlandırmıştır. Ese-

Farzet ki Öldün...

ri, renkleri alabildiğine güzel kullanan bir ressamın tablosuna veya olayları iyi gözlemleyebilen, bölümlerini çok güzel ayırabilen, dili çok güzel kullanan ve böylece eserinin ihtiva ettiği hakikatlerle okuyucu ve dinleyicisinin ruhlarını en üst seviyede etkileyebilen bir romancının eserini andırıyor.”

Üstad Abdülfettah Ebû Gudde de, *Kitabü't-Tevehhüm*'den övgüyle bahsetmektedir.

Diğer birçok dünya diline tercüme edilmiş bu kıymetli eseri Türkçe'ye kazandırmaktan büyük bir mutluluk duyuyoruz. Eser son derece edebî olduğu için tercümesi kolay olmadı.

Tercümede aslındaki edebî değeri korumaya azamî dikkat etmekle birlikte sade, anlaşılır ve kısa cümlelerle olmasına da büyük bir özen gösterdik. İnşaallah siz değerli okuyuculara faydalı ve başta nefsimiz olmak üzere alabildiğine maddeci bir hüviyete bürünen günümüz insanların uyanmasına vesile olur.

Başarı Allah'tandır.

Abdulaziz Hatip

12. 02. 1995

Bağlarbaşı-Üsküdar

KİTABÜ'T-TEVEHHÜM

GİRİŞ

Bir olan, üstünlüğüne sınır bulunmayan, sonsuz azamet sahibi, hükmü geri çevrilemeyen, sonsuz büyüklük ve yücelik sahibi Allah'a hamdolsun. Allah bizi imtihan ve tecrübe için yaratmıştır. Cennet ve Cehennemi bizim için hazırlamıştır. İşin ciddi ve önümüzdeki tehlikenin büyük olduğunu belirtmiştir. Aklı olan ve düşünen kişi, varacağı yerin neresi ve akıbetinin ne olacağını öğreninceye kadar gönlü kırık olması gerekir. Çünkü Rabbine isyan ettiği ve Mevlâsının emirlerine karşı geldiği olmuştur. Sabah akşam Allah'ın gazap ve hoşnutluğu arasında gidip gelmiştir. Hayatının, bu ikisinden hangisiyle noktalanacağını ve gerçek akıbetinin ne olacağını bilemez. Bundan dolayı, Allah katındaki hâlinin ne olacağını bilinceye dek kaygısı büyük, üzüntüsü uzun, sıkıntısı ise şiddetli olmalıdır. Başarı ve tevfiği Allah'tan iste! Günahlardan affını O'ndan bekle! Her işte O'ndan yardım dile! Sen Rabbinin emir ve yasaklarını çiğnemiş ve isyanıyla O'nun gazab ve azabını kesin hakketmişken nasıl sevinebildiğine, korku ve ürpertinin nasıl gönlünden eksilebildiğine hayret ediyorum. Hiç çaresiz ölüm, sıkıntıları, acıları, çırpınışları ve sarhoşluğuyla gelip çatacak. Er geç gerçekleşeceği için bunu şu anda olmuş gibi kabul et!

ÖLÜM

Ölüm Sekerati

Düşün bir kere! Sen can çekişmekte. Ölümün sıkıntısı, acısı, sarhoşluğu, gam ve ıstırapıyla boğuşmaktasın. Ölüm meleği ayağından itibaren ruhunu çekmeye başlamış. Bu çekişin acısını ayağının ta ucundan hissetmekte. Sonra bu çekiş aralıksız devam eder. Can çekişme kızıdır. Ruh aşağıdan yukarya olmak üzere bütün bedeninden çekilir. Acı doruğa ulaşmıştır. Ölümün sıkıntıları bütün bedenine yayılmıştır. Kalbin, ürperti ve üzüntü içindedir. Rabbinden gazab veya hoşnutluk müjdesini gözleyip beklemektedir. Canını almakla görevli melekten bu iki haberden birini almaktan başka bir ihtimal olmadığını anlamışsındır.

Ölüm Meleğinin Görünüşü

İşte sen böyle gam, tasa, ölüm acısı ve şiddetli üzüntü içerisinde Rabbinden iki müjdeden birini beklerken, birden bire ölüm meleğinin çehresiyle yüz yüze gelersin. Bu çehre ya en güzel veya en çirkin bir manzara arz etmektedir.

Bedeninden ruhunu çekip çıkarmak üzere elini ağzına doğru uzatırken ona bakıyorsun. Bu hâle düşmekten ve ölüm meleğinin yüzünü görmekten dolayı nefsin zillate bürünmüştür. Ondan nasıl bir müjdeyle ansızın karşı-

Farzet ki Öldün...

laşacağını merak edip duruyorsun. Birden bire onun sesini duyuyorsun. Sana: “Allah’ın rıza ve mükâfatıyla sevin, ey Allah’ın dostu!” veya “O’nun gazab ve azabıyla sevin (!) ey Allah’ın düşmanı!” haberini alıyorsun.

İşte o anda ya kurtuluş ve başarına kesin kanaat getirir ve ruhun Allah ile huzur bulur veya mahv ve helak olduğuna kani olur, kalbin ümitsizlikle dolar, Allah’tan ümit ve emelin kopar. Dünyadaki müddetinin bittiği, iz ve eserinin silindiği ve senden önce geçip gidenlerin yurduna taşındığın o anda gönlüne son derece keder ve hüznün veya neşe ve sevinç hakim olur.

KABİR

Kabir ve Sorgusu

Gönlünün sevinç ve neşeden uçar gibi olduğu veya hüznün ve ibretle dolduğu o anda kendini bir düşün! Kabri ve onun dehşetli manzarasını, oradaki iki meleği ve Rabbine olan imana ilişkin sorularını bir tasavvur et! Ya Rabbinden gelen kesin söz (Kelime-i Şehadet) ile desteklendiyğinden sebatlı ve kararlı veya yardımsız, şaşkın ve ürkeksin. O iki meleğin sorgulamak üzere tutup seni oturtmak için çağırdıkları anki seslerini düşün! O daracık mezar çukurunda oturuşunu göz önüne getir. Kenfenlerin iki yanına düşmüş, gözünün üzerine konulmuş pamuklar yerlerinden ayrılıp ayağının yanına kaymıştır. Bunları düşün, sonra da onların şekline ve vücutlarının büyüklüğüne gözünü dikişini bir tahayyül et! Eğer onları güzel şekilleriyle görürsen, kalbin başarı ve kurtuluşa erdiğini kesin olarak anlar. Eğer kötü manzaralarıyla görürsen, gönlün mahv ve helakine kanaat getirir. Düşün onların nağme ve sorularıyla ses ve sözlerini; sonra da eğer sebat lütfetmişse Allah’ın desteğini veya seni yalnız başına yardımsız terketmişse şaşırtmasını!

Kabrin Cennet ve Cehenneme Açılması

Ya kesin veya şaşkın ve şüpheli cevabını düşün! Şanı yüce Allah sana sebat ihsan etmişse o iki meleğin sevinçle sana yöneldiklerini, Cehenneme kapı açmak için ayaklarıyla kabrin yanlarına vurduklarını bir düşün! Sonra Cehennemin, ateşle kızışıp kaynayışını, o anda meleklerin seninle olan konuşmalarını göz önüne getir. Cenab-ı Hakk'ın seni koruduğu bu manzaraya bakıp duruyorsun. Bundan dolayı gönlünün neşe ve sevinci bir kat daha artar. Acz ve zaafına rağmen nasıl bir ateşten kurtulduğunu gözlerinle görüp inanırsın.

Sonra o iki meleğin, ayaklarıyla kabrinin yanlarına yeniden vurduklarını, mezarının, ziynet ve nimetleriyle Cennete açılışını ve meleklerin şu sözlerini bir tahayyül et: “Ey Allah'ın kulu! Cenab-ı Hakk'ın senin için hazırladıklarına bak! Bu senin makamın ve kavuşacak yerindir!” Bu Cennet nimetlerini ve saltanatının gözalıcılığını ve bu müşahede ettiğin nimetlerle parlak güzelliklere bir gün kavuşacağını görmekten gönlünün sevinç ve neşesini düşün!

Eğer böyle değilsen, bütün bunların tersini; azarlanışını, Cenneti görüp de meleklerin sana söyleyecekleri, “Aziz ve Celil olan Allah'ın seni mahrum bıraktığına bak!”; Cehhenemi görüp de sana yöneltecekleri, “Allah'ın senin için hazırladıklarına bak! Bu senin yurdun ve varacak yerindir!” şeklindeki sözlerini düşün! Bu ne büyük tehlike!

Bu iki hâlden hangisinin kabirde senin hâlin olacağını öğreninceye kadar, dünyada sana ne büyük gam ve üzüntü vardır! Sonra yokluk ve peşinden de imtihan! Nihayet eklemlerin parçalanacak, kemiklerin mahvolacak, vücudun da çürüyüp dağılacak. Fakat, ölüm meleğinin verdiği müjdenin hüznü veya sevinci ruhundan hiç geçmeyecek. Canın, sürekli olarak yeniden diriliş anında

karşılaşacağı Allah'ın gazab ve azabının veya O'nun rıza ve mükâfatının bekleyişi içinde bulunacaktır.

Sen bunu bekleyip dururken ruhun Cennetteki makamına veya Cehennemdeki yerine arzedilecektir. Ruhunun hasret ve üzüntüleri ya da neşe ve sevinci ne büyük olacak! Nihayet ölümlerin bekleme süresi tamamlanacak. Yer ve gök, sakinlerinden boş kalacak. Hepsi bir zamanlar canlı ve hareketliken sönüp kalacaklar. Artık ne duyulan bir ses, ne de görülen bir karartı vardır. Sadece O En Yüce Cebbar olan Allah Tealâ kalmıştır. Tıpkı azamet ve yüceliğiyle tek ve yalnız olarak ezelde olduğu gibi!

yönelmiş ve sesin geldiği tarafa yürümektedirler. Heybet ve zillet içerisinde koştuktasın. Mahşer yerine vardığında, çıplak ve yalınayak cin ve insanlardan bütün ümmetler kalabalıklaşır.

Yeryüzü hükümdarlarından saltanatları çekilip alınmış, kendilerini zillet ve küçüklük bürümüştür. Dünyada Allah'ın kullarına karşı işledikleri zulüm ve zorbalıktan sonra artık yaradılış ve değer bakımından mahşer ehlinin en aşağılık ve en küçükleridir.

Sonra yaratıklardan ürkek yalnız başlarına yaşarlarken vahşi hayvanlar, tâbi tutuldukları bir imtihan veya işledikleri bir günahattan dolayı değil; sadece Kıyamet gününün verdiği zilletten başları önlerine eğik olarak çöllerden ve dağların tepelerinden yönelip gelirler. Şiddet, cüret ve kudretlerine rağmen yırtıcı hayvanların bile o büyük günde, Kıyamet ve Allah'ın huzuruna arz anı için boyunlarını bükmüş olarak ve zillet içerisinde gelişlerini düşün! Nihayet o vahşiler, yaratıkların arkasından gelip Cebbar ve gerçek Melik olan Allah'ın huzurunda, zillet, meskenet ve inkisar içerisinde dururlar.

Şeytanlar da azgınlık, isyan ve inatlarından sonra Yüce Allah'ın huzuruna arzedilmenin zilletiyle boyun eğmiş olarak gelirler. Uzun bir imtihandan sonra, yaratılış ve tabiatları farklı farklı olduğu ve birbirlerinden ürkek kaçtıkları hâlde hepsini bir arada toplayan Allah'ın şanı ne yücedir! Yeniden diriliş hepsine boyun eğdirmiş ve mahşere sevk, onları aynı yerde toplamıştır.

Göklerin Yarılması

İnsan, cin, şeytan, vahşi ve yırtıcı hayvanlar, davar ve sığır gibi evcil hayvanlar ve haşereleriyle bütün yeryüzü ahâlisinin sayısı tamamlanıp arz ve hesap durağında hepsi yerlerini alınca, üstlerinden göğün yıldızları saçılır,

KIYAMET VE HAŞİR

Hız. İsrâfil'in Seslenişi

Sonra ruhun, sen de dahil bütün yaratıkların Allah'ın huzuruna zillet ve küçüklük içerisinde toplanması için bir dellalın seslenişiyle ansızın irkilecektir.

Bu sesin kulak ve aklın üzerinde nasıl bir etki yapacağını düşün! En Yüce Sultana arzedilmeye çağırıldığını aklınla anlarsın. Bu sestem dolayı yüreğin yerinden fırlamış ve saçların ağarmıştır. Çünkü bu bir tek çılgınlıktır ve celal ve ikram, azamet ve kibriya sahibi Allah'ın huzuruna toplanmaya çağırılmaktadır. Sen bu sestem dolayı ürperti içindeyken ansızın başucundan toprağın yarılışını duyarsın. Mezarının toprağıyla tepeden tırnağına tozlar içinde sıçrayıp ayakların üzerine kalkarsın. Gözlerin sesin geldiği tarafa dikilmiştir. Seninle birlikte bütün yaratıklar, içerisinde uzun süre bela ve imtihan gördükleri yerin toz ve toprağına bulanmış olarak öyle bir kalkışla kalkarlar ki!.. Sen ve onların hep birlikte korku ve dehşetle ayaklanışınızı bir düşün!

Mahşere Sevk

Mahlukatın kalabalığı içerisinde korku, üzüntü, gam ve kederinle yalnız başına çıplaklık ve zilletini göz önüne getir! Herkes çıplak, yalınayak, suskun; zillet, meskenet, korku ve dehşet içindedir. Onların ayak seslerinden ve İsrâfil'in çağrısının yankısından başka bir şey duyamazsın. Senin de içinde bulunduğun mahlukat ona doğru

güneş ve ayın ışığı giderilir, kandil ve nurunun sönmesiyle yeryüzü karanlığa bürünür.

Senin de içinde bulunduğun yaratıklar bu vaziyetteyken, üstlerinden dünya seması çatırdamaya ve onca büyüklüğüyle tepelerinde dönmeye başlar. Sen de bu tehlikeli manzarayı gözlerinle izlersin. Sonra dünya seması beşyüz senelik kalınlığına rağmen yarılr. Onun parçalanışı senin kulağında ne korkunç bir ses yapar! Sonra Kıyamet gününün azamet ve dehşetinden yırtılıp parparça olur. Parçalanıp yarılan gökleri kuşatan melekler, o göklerin etrafında ayakta dururlar. Onca büyüklüğüyle göğün parçalanış dehşetini ne zannediyorsun? Rabbi, onu Kıyametin dehşetiyle eritip içine sarılık karışan eriyik gümüş hâline getirir. Tıpkı Celîl ve büyük olan Allah'ın buyurduğu gibi: *“Gök yarılr da, kızarmış yağ renginde gül gibi”* olur (Rahman Sûresi: 37) veya: *“O gün gökyüzü erimiş maden gibi olur. Dağlar da atılmış yüne döner.”* (Mearic Sûresi: 8-9).

(Müfessirler derler ki: Âyette geçen “el-Mühl” içine sarılık karışmış eriyik gümüştür. “el-Ihn” ise, atılmış renkli yündür. “Verdeten keddihan” ifadesi ise, kırmızı atın rengi demektir.)

Meleklerin İnişi

Dünya semasının melekleri o semanın kenarlarında iken, birden bire Cenab-ı Hakk'a arz ve hesap için yeryüzündeki mahşer yerine inerler. O melekler, muazzam büyüklükleri, Allah katındaki değerleri ve kendisine sunulmak ve huzurunda hesaba çekilmek üzere kendilerini zillet ve meskenetle toplu hâlde indiren Yüce Sultan'ı takdis ile yükselen sesleriyle göğün iki tarafından yeryüzüne doğru hızla inerler. Muazzam kıymetleri, dev cisimleri, dehşetli sesleri ve şiddetli korkularıyla, Aziz ve Celil olan Allah'a arzedilmenin zilletinden boyunları bükük

bir biçimde bulutların arasından inişlerini bir tahayyül et!

Nitekim Yahya bin Ğaylan el-Eslemî bana demiştir ki: “Ruşdeyn bin Said'in, Ebü's-Semh'ten, onun da Ebû Kabîl'den onun da Abdullah bin Amr bin el-Âs'tan naklettiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Allah'ın bir meleği vardır. İki göz pınarları ile göz kuyruğu arası yüz senelik yürüyüş mesafesi kadardır.” Yine Yahya bin Ğaylan el-Eslemî bana demiştir ki: “Ruşdeyn bin Said, İbn Abbas bin Meymun el-Lahmî, onun da Ebû Kabîl, onun da Abdullah bin Amr bin el-Âs'tan naklettiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Allah'ın bir meleği vardır. İki kaşının arası yüz sene kadardır.”

İnen meleklerin kendileri için geldiklerini düşünen mahlukat onlara şöyle sorduklarında senin de korkun ne yaman olur: “Rabbimiz aranızda mı?” Melekler onların bu sorusundan ve Sultanlarını (Allah) aralarında bulunmaktan tenzih ederek ürperirler ve yeryüzü ahalisinin bu düşüncelerinden Allah'ı tenzih için yüksek sesle şöyle nida ederler: “Haşa! Rabbimizi tenzih ederiz. O aramızda değildir. O gelecektir.” Nihayet, o günün verdiği eziklikten dolayı başları önlerine eğik bir vaziyette, mahlukatı kuşatarak saflar hâlinde yerlerini alırlar. Onca azametli yaratılışları içerisinde kanatlarına bürünmüş, Rablerine zillet, mahviyet ve saygı ile başlarını önlerine eğmiş vaziyetteki hâllerini düşün! Sonra her şey aynı biçimde ve yedinci kat semaya varıncaya kadar bütün gök halkı sayılan ve büyüklükleri katlanarak iner. Her bir göğün ahalisi yaratıkların etrafında ayrı bir saf tutar.

Mahşerin Hararet ve Sıkıntısı

Nihayet bütün yedi gök ve yedi yer ahalisi mahşerdeki yerlerini tam olarak alınca güneşe on yıllık hararet giydirilir ve yaratıkların tepelerine bir veya iki yay kadar yaklaştırılır. Rabbû'l-Alemîn'in arşının gölgesinden başka hiç kimsenin gölgesi bulunmaz. Arşın gölgesinde serinlenenler ve güneşin hararetiyle kavrulanlar vardır. Güneş, altındakileri hararetiyle kızdırır. Hararettten onların keder ve endişeleri şiddetlenir. Sonra ümmetler dalgalanmaya ve itişip kakışmaya başlar. Birbirlerini sıkıştırır ve ayakları gider gelir.

Susuzluktan boyunları kopacak gibi olur. Güneşin sıcaklığı, mahlukatın nefesleri ve izdihamın verdiği hararet birbirine eklenir. Bunun üzerine onlardan öyle bir ter akar ki, yeryüzüne yayılır. Sonra da amellerinin derecesine ve Allah katındaki saadet ve şekavet durumlarına göre vücudlarını kaplar. Öyle ki ter, bazılarının topuklarına, bazılarının göbeğine, bazılarının kulak memelerine kadar yükselir. Bazıları da neredeyse teri içerisinde kaybolacak hâle gelir. Ter kimisinin göbeğine kadar çıkar.

Umeyr bin Said der ki: "Ben İbn Amr ve Ebû Said el-Hudrî'nin yanında otuyordum. Cuma günüydü. Birisi ötekine dedi ki: "Ben Resûlullah (s.a.v.)'i şöyle buyururken dinledim: 'Kıyamet günü ter insanoğlunun neresine kadar varır?' Orada bulunanlardan birisi: 'Kulak memelerine kadar' bir diğeri: 'Ağızına kadar' dedi. İbn Ömer (r.a.): (Kulak memesinden ağıza doğru eliyle bir hat çizerek) ikisinin de eşit olduğunu görüyorum" dedi.

Hayseme, Abdullah'ın şöyle dediğini bildirdi: "Kıyamet günü yeryüzünün hepsi âdeta ateş kesilir. Ötesinde ise Cennet bulunur. İnsanlar, onun hurilerini ve kadehlerini görürler. Abdullah'ın canı, kudretinin elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, kendisine hesap dokunmadığı hâlde bir kişi o kadar ter döker ki, döktüğü ter kendi boyunca yeryüzüne yayılır. Sonra bu ter bur-

nuna kadar yükselir." Abdullah'a sordular: "Bu neden ileri gelir ya Eba Ab-durrahman?" Abdullah: "İnsanların çektiği sıkıntıyı görmesinden" cevabını verdi.

İbn Ömer (r.a.)'den, Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu nakledildi: "Kişi (bir defa da 'kâfir' dedi) Kıyamet günü, duruşmanın uzunluğundan dolayı kulaklarının ortasına kadar ter sızıntısının denizi içerisinde ayakta dikilir." Yine Hz. Peygamber (s.a.v.)'den naklen Abdullah'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "O günün uzunca bekleyişinden, Kıyamet günü ter, kâfiri ağızının hizasından gemleyecek derecede kaplar (Ali, beklemenin uzamasından' dedi.) Öyle ki, 'Ya Rabbi! ateşe göndermek bile olsa beni rahatlat' diye yalvarır."

Hiç şüphesiz sen de onlardan birisin. Kederinle başbaşa kalmış, ter kaplamış ve gam bürümüş, şiddetli ter, korku ve ürküntüden nefesin daralıp bunalmış bir hâlde kendini düşün! İnsanlar da seninle birlikte saadet veya mutsuzluk yurduna gönderecek hükmün verilmesini beklerler.

Herkes Canının Derdine Düşer

Nihayet, senin ve diğer yaratıkların meşakkati doruğa ulaşır. Konuşmadan ve işlerine bakılmadan uzun uzun beklerler. Üç yüz sene hiç konuşmadan, bir lokma yemek yemeden, bir yudum su içmeden, yüzlerine bir tek hoş esinti ve serin meltem değmeden, bu bekleyiş ve ayakta dikiliştten doğan çekilmez ve katlanılmaz derecedeki yorgunluğu giderici bir an bile istirahat etmeden beklemelerini ne zannedersin?

Katade veya Ka'b'den rivayet edilmiştir ki: "O gün insanlar, âlemlerin Rabbinin huzurunda duracaklar" (el-Mutaffifin Sûresi: 6) âyetini okudu ve şu açıklamayı yaptı: "Üç yüz sene kadar duracaklar." Yine o, Hasan-ı Basrî'den şöyle duyduğunu söyledi: "Uzunluğu elli bin

sene olan bir zaman, ayaklarının üzerinde Azîz ve Celîl olan Allah'ın huzurunda ayakta dikilen insanların hâlini ne zannedersin?! Onlar orada ne bir şey yemişler ve ne de bir şey içmişlerdir. Öyle ki susuzluktan boyunları incelmış. Açlıktan içleri yanmış. Bu onları ateşe sevk etmiş de sıcaklığı yaklaşmış ve esintisi şiddetlenmiş, yaklaşan kızgın bir pınardan sulanmışlardır.

Peygamberlere Müracaat

Onların meşakkat ve bitkinliği takat getiremeyecekleri bir dereceye varınca, onlar, Mevlâ'nın yanında değerli olan ve kendilerine o hâl ve durumlarında rahat etmeleri için şefaata edecek kimseleri aramak üzere birbirleriyle konuşurlar. Bu durumdan kurtulup Cennete veya Cehenneme sevkedilmelerini isterler.

Önce Âdem ve Nuh'a, sonra İbrahim'e, İbrahim'den sonra da Musa ve İsa'ya başvurup yardım isterler. Hepsi de onlara şöyle derler: "Rabbimiz bugün öyle bir gazaba gelmiştir ki, böylesine ne bugünden önce gazaplanmış, ne de bundan sonra bu kadar gazaplanır." Hepsi de bu şekilde kudret ve celal sahibi Rablerinin gazabının şiddetini ifade eder ve kendi kendileriyle meşgul olduklarını şöyle dile getirirler: "Nefsî, nefsî! (kendi canım, kendi canım!)" Bizzat kendi canlarının derdiyle meşguliyet, kendi dertleri ve kurtuluş kaygıları onları şefaata için Rablerine başvurmaktan alıkoyar. Aziz ve Celil olan Allah şöyle buyuruyor: "*O gün herkes gelip kendi canını kurtarmak için uğraşır...*" (Nahl Sûresi: 111) Yaratıklardan hiçbirini düşünmez.

Yaratıklar topluca çağrışırken, herbiri canının derdine düşüp "Nefsî nefsî!" diye bağırırken seslerini bir tahayyül et! "Nefsî, nefsî" sözünden başka bir şey duymazsın. O gün ne korkunç bir gündür! Sen de onlarla birlikte sadece kendini düşündüğünü ve Rabbinin azab ve cezasından kurtulmaya çalıştığını haykırırsın.

Allah katındaki değerlerine ve yüksek makamlarına rağmen Âdem Safiyullah, İbrahim Halilullah, Musa Kelimullah, İsa Ruhullah ve Kelimetullah'tan herbirinin Rabbinin şiddetli gazabından korkarak: "Nefsî nefsî!" diye seslendiği bir günü ne zannedersin?! O günkü korkun, telaşın, üzüntün ve endişenle kendini onlarla mukayese edebilirmisin?

Büyük Şefaata

Nihayet, mahlukat onların kendi canlarının derdine düştüğünü görerek şefaatterinden ümit kesince Hz. Muhammed (s.a.v.)'e gelirler. Rableri nezdinde şefaata etmesini dilerler. O da kendilerine bu konuda müsbet cevap verir. Sonra Aziz ve Celil olan Rabbinin huzuruna çıkarak izin ister. Kendisine izin verilir. Sonra Rabbi için secdeye kapanır. Sonra O'na layık şekilde hamd ve senalar eder. Bütün bunlar senin ve tüm mahlukatın duyacağı şekilde cereyan eder. Nihayet Rabbi, onların biran evvel huzura arzedilmesi ve işlerine bakılması konusundaki dileğini kabul eder.

En Büyük Mahkeme

Sen, diğer yaratıklarla birlikte Kıyametin karanlık ve şiddetli sıkıntısı içerisinde karar faslını ve nimet veya hüznün yurduna girmeyi bekleyip gözlerken birden bire Arşın nuru yükselir. Yeryüzü Rabbinin nuruyla parlar. Kalbin Cebbar olan Allah'ın hükmetmeye başlayacağına kesin olarak inanır. Ona arzedilme sıran gelmiştir. Öyle ki senden başka kimsenin arzedilmediğini ve senden başka kimsenin işine bakılmadığını sanırsın.

Hamîd bin Hilal'in şöyle dediği bildirilmiştir: "Bize anlatıldı ki: Kıyamet günü bir kişi Hesab'a çağırılarak: 'Ey falan oğlu falan hesaba gel!' denilir. Hatta o zanneder

ki, 'hesaba getirilenlerden benden başkası kast edilmiyor.'

Cehennemın Kükreyişi

Sonra Yüce Allah: 'Ey Cebrail, bana Cehennemi getir!' buyurur. Cebrail yanına varıp, 'Ey Cehennem, gel!' dediği zaman Cehennemi bir düşün! Allah'ın başka bir varlık yaratıp da kendisini onunla azaplandıracağı korkusuyla ıstı-rabını ve titremesini bir tahayyül et! Çalkalanıp coştuğu ve parlayıp yaratıklara uzak yerinden baktığı ve onlara doğru iç çekip kükrediği anı bir düşün! Allah'ın emrine muhalefet edip asi olanlara karşı Rabbinin gazabından dolayı gazablanarak mahlukatın üzerine hücum ederken bekçilerini sürükleyişini düşün! İç çekiş ve kükreyiş sesini, dalgalar hâlinde birbiri arkasından gelen o homurtuları düşün! Kulağın o uğultularla dolmuştur. Korku ve heybetten yüreğin ağızına varmış ve uçacak hâle gelmiştir. Yaratıklar onun kendilerine doğru kükreyişinden şiddetle kaçarlar.

İşte o gün, çağrışma ve karşılıklı feryat günüdür. Cehennem sesinin yankılarını duyunca arkalarını dönüp kaçarlar ve birbiri arkasına, Cehennemın etrafına, dizüstü çökmüş vaziyette dökülürler ve gözlerinden yaşlar boşanır.

Zalimlerin Feryadı

Cehennemın iç çekiş ve kükreyişi esnasında mahlukatın birbirine karışan ağlama sesini bir düşün! Zalimler feryat ve figan ederek yok olup gitmeyi dilerler. Her bir seçkin, sıddık, şehid, kısaca bütün halk: "Nefsî, nefsi!" diye bağırır. Düşün bir kere: Mahlukatın peygamberlere çağırın seslerini! Onlardan her kul: "Nefsî, nefsi!" diye seslenir. Sen de aynı şeyi söylersin. Sen de mahlukatla birlikte şiddetli tehlikeler ve yürek ürperten korkular

içerisindeyken, bir de bakarsın ki Cehennem ikinci bir kez haykırmıştır.

Senin ve onların korku ve endişesi bir kat daha artar. Arkasından üçüncü bir kez kükre. Yaratıklar peşpeşe yüzüstü dökülürler. Gözleri belerir ve ateşin kendilerini kapıp götürme korkusuyla göz ucuyla gizli gizli bakarlar. O zaman zalimlerin yürekleri hoplar ve gırtlaklarına dayanır da yutkundukça yutkunurlar. Yutkunuşları boğazlarında düğümleir. Akıllar uçar, iyi ve kötü bütün insanların akılları şaşar. Hiçbir peygamber ve seçkin hiçbir salih kul kalmaz ki bundan dolayı aklı şaşmasın.

Peygamberlerin Korkusu

O anda Aziz ve Celil olan Allah, yolunun davetçileri ve kullarına karşı delilleri oldukları için mahlukatın en değerlileri ve kendisine en yakınları olan peygamberlere yönelerek, kendilerini kullarına ne ile gönderdiğini ve kullarının kendilerine ne cevap verdiğini sorarak buyurur: "*Size ne cevap verildi?*" Onlar da düşünüp hatırlayan değil şaşırıp unutan akıllarıyla: "*Hiçbir bilgimiz yok. Şüphesiz ki gaybleri bilen yalnız sensin!*" (Maide Sûresi: 109)

Bu ne büyük korku ki, Allah'a olan yakınlıkları ve kâındaki değerlerine rağmen peygamberlerde öyle bir noktaya varmış ki akıllarını şaşırtmış da, ümmetlerinin kendilerine ne cevap verdiğini dahi bilemez hâle getirmiştir!

Ebü'l-Hasan ed-Dimeşkî'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Ebû Kurre el-Ezdî'ye dedim ki: 'İnsanların kalbi Kıyamet gününün dehşetli hâllerine nasıl dayanır?'" Dedi ki: "Onlar yeniden diriltildiğinde buna güç yetirecek bir yapıda yaratılırlar." Ebü'l-Hasan dedi ki: "İshak bin Halef'e Yüce Allah'ın peygamberlerine söylediği: '*Size ne cevap verildi?* (sorusuna) onların: *Bilmiyoruz*' (Maide: 109) sözünü sordum ve onlar dünyada kendilerine

ne cevap verildiğini bilmiyorlar mı?’ dedim. Dedi ki: “Kendilerine bu soru yöneltildiğinde duydukları heybetin büyüklüğünden akılları şaşar ve dünyada kendilerine ne cevap verildiğini bilemezler. Dolayısıyla doğru söylüyorlar. Nihayet kendilerine gelirler ve dünyada kendilerine nasıl cevap verildiğini hatırlarlar.”

Ebû'l-Hasan “Bu cevabı Ebû Süleyman’a naklettim. O: ‘İshak doğru söylemiş. Peygamberler o andaki sözlerinde doğrudurlar. Nihayet kendilerine gelince, kendilerine ne cevap verildiğini hatırlarlar.” dedi. Ebû Süleyman dedi ki: “Birinin, arkadaşına: ‘Benimle senin aranda Sırat vardır’ dediğini duyduğunda bil ki o Sıratı tanımıyor. Eğer tanısaydı, Sıratı bir kimseye takılmayı veya birinin kendisine takılmasını istemezdi.”

Kıyametin Manzarası ve Tekvîr Sûresi

“Allah’ın, peygamberleri toplayıp da: ‘Size ne cevap verildi?’ dediği gün...” (Maide: 109) âyeti hakkında Mücahid’in şöyle dediği nakledildi: “Onlar korkarlar ve: ‘Bizim hiçbir bilgimiz yok’ derler.” Yine “O gün her ümmeti diz çökmüş görürsün” (Casiye: 28) ayeti hakkında şöyle dediği bildirildi: “Yani, diz üstü sürünerek...” Mücahid devamla şunları söyledi: “Abdullah’ın şöyle dediğini duydum: ‘Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: “Sizi mahşerde Cehennem korkusundan diz çökmüş olarak görür gibiyim.” Yine Mücahid dedi ki: “Abdullah bin Ömer (r.a.)’ın şöyle dediğini işittim: ‘Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: ‘Kıyamet gününün manzarasına bakmak isteyen, “Güneş katlanıp dürüldüğünde...” (Tekvîr Suresi: 1) suresini okusun.” Amr bin Zerr’in şöyle dediği bildirildi: “Sabahleyin hayır aramak üzere çıkan kişi, hayır bulur. Gözlerinizin yaşarmamasını ve kalblerinizin katılığını bana mı yüklüyorsunuz? Eğer bugün size Allah’ın Kitabından bir öğüt dinletmezsem, o zaman suçu bana yükleyin.” Sonra şu âyet-i kerîmeleri okudu: “Güneş kat-

lanıp dürüldüğünde, yıldızlar (kararıp) döküldüğünde, dağlar (sallanıp) yürütüldüğünde...” (Tekvîr Sûresi: 1-3) tâ “...Kişi neler getirdiğini anlamış olacaktır” (Tekvîr Sûresi: 14) ayetine veya surenin sonuna varıncaya kadar... Sonra şöyle devam etti: Beni dinleyiniz! O bekleyişte onlar arasında senin hâlin ne olacak?! Onların maruz kaldığı korku ve dehşete; hatta kalbin güç yetiremeyecek, vücudun kaldıramayacak kadar büyüğüne senin de maruz kalacağımı biliyor musun? İşte görüyorsun, o durakta peygamberlerin bile akılları şaşmış. Sen ise, âsi, günahkâr ve Rabbinin hoşlanmadığı işlere devam edip dururken aklın ne hâle gelir ve hâlin nice olur?

En Yakın Akrabalar Bile Birbirinden Kaçar

O korku, dehşet, titreme, yalnızlık ve şaşkınlıktan dolayı evlat, baba, kardeş, eş ve akrabaların senden kaçtıkları, senin de hepsinden kaçtığın o anı düşün! Nasıl da birbirinizi yüz üstü ve yardımsız bırakırsınız! Eğer o günün büyük korkusu olmasaydı, annenden, babandan, eşinden, çocuklarından ve kardeşinden kaçman mertlik ve vefakârlık sayılmazdı. Fakat tehlike büyüktür, korku şiddetlidir. Bu yüzden ne sen onlardan kaçtığından dolayı kınanırsın ne de onlar kınanırlar.

Neden diğer insanlardan değil de özellikle bunlardan kaçyorsun? Onlara kızdığından dolayı mı? Nasıl onlara kızsarsın veya onlar sana kızarlar ki? Öyleyse neden özellikle onlardan kaçyorsun? Kızdığından mı? Oysa onlar, dünyada iken candaşların, gözünün nurları ve gönlünün sürurlarıydılar. Fakat onlardan birinin sende bir hakkı bulunup da yakana yapışarak Aziz ve Celil olan Rabbinin huzurunda seninle hesaplaşmasından korkarsın. Sonra belki de davayı kazanır da, kurtuluş ümidin olan iyiliklerinden kendisine verilir. Böylece sevaplarından ayrılır ve bu yüzden de Cehenneme girersin.

Cehennemden Bir Boyun Uzanır

Sen bu hâlde iken, birden Cehennemden bir boyun çıkıp yükselir ve açık bir dil ile, yaratıklar içerisinden hesapsız olarak yakalamakla görevlendirildiği kimseleri haykırır. Sonra bu boyun yönelip gelir ve kuşun yem tanelerini topladığı gibi onları toplar, üzerlerine kaparak ateşe atar ve ateş de onları yutar. Sonra onlarla birlikte Cehennemde içinde gizlenir.

İşte onlara bu yapılacak. Sonra bir münadî şöyle seslenir: “Mahşer ahali, kimin ikrama layık olduğunu görecektir. Her hâl ve durumda Allah’a hamdedenler ayağa kalsın!” Onlar ayağa kalkarak Cennete doğru seğirtirler.

Hesapsız Cennete Girenler

Sonra geceleyin kalkıp ibadet edenlere de aynı şey yapılır. Sonra, dünyanın ticaret ve alışverişi kendilerini Mevla’yı anmaktan alıkoymayanlara da böyle yapılır. Nihayet Cennetlik ve Cehennemliklerden bu gruplar (hesapsız olarak) girecekleri yere girdikten sonra, amel sahifeleri uçuşur, insanların sağ veya sol ellerine düşer ve mizanlar kurulur. Onca büyüklüğüyle kurulmuş mizanı düşün! Kalbin ürperti içerisinde defterinin sağına mı yoksa soluna mı, düşeceğini beklerken, defterlerin uçuşmasını bir tasavvur et!

Üç Yerde Kimse Kimseyi Hatırlamaz

Hasan-ı Basrî’nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Hz. Peygamber (s.a.v.)’in başı Hz. Aişe (r.a.)’nın kucağında idi. Derken uykuya daldı. Hz. Aişe (r.a.) Âhireti hatırlayarak ağladı. Gözünden akan yaşlar Hz. Peygamber (s.a.v.)’in mübarek yanakları üzerine damladı. Resûlullah (s.a.v.) bu gözyaşlarıyla uyandı. Başını kaldırdı ve: (‘Niye ağlıyorsun, ey Aişe?’) diye sordu. Hz. Aişe: (‘Ey Allah’ın Resulü, Âhireti hatırladım da... Acaba Kıyamet günü yakınlarınızı hatırlar mısınız?’) dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: ‘Canım kudretinin elinde bulunan Allah’a yemin ederim ki, şu üç yerde kişi kendisinden başka hiç kimseyi hatırlamaz: Teraziler kurulup insanların amelleri tartıldığı zaman iyilik kefesinin hafif mi, yoksa ağır mı geldiğini öğreninceye kadar. Amel sahifeleri dağıtıldığı zaman, sağ elinden mi, yoksa sol elinden mi verildiğini bilinceye kadar. Bir de Sırat yanında.’”

Enes bin Malik’ten rivayet edilmiştir: “Kıyamet günü insan oğlu getirilip mizanın iki kefesinin arasında durdurulur ve bir melek kendisi için görevlendirilir. Eğer terazisinin sevap kefesinin ağır basarsa, görevli melek bütün mahlukatın duyacağı bir sesle şöyle seslenir: (‘Falan oğlu falan bir daha ebediyen mutsuz olmayacağı bir saadete ermiştir!’)

Eğer, terazisinin sevap kefesinin hafif gelirse, bu defa da aynı melek, bütün mahlukatın işiteceği bir sesle şöyle seslenir: (‘Falan oğlu falan, bir daha hiç mutlu olmayacak bir şekavete uğramıştır!’) İşte sen yaratıklarla birlikte ayakta dikilirken birden bire meleğe bakarsın ki, ona zebanileri getirmesi emredilmiştir. Hemen ellerinde demir tokmaklar ve üzerlerinde ateşten elbiselerle gelirler. Sen onları görünce korkarsın, dehşet ve heybetten yüreğin uçacak gibi olur.

Adın Okunur

Sen bu hâlde iken, birden bire yüksek sesle adın okunur. Gelmiş geçmiş bütün mahlukatın huzurunda isminle şöyle çağırılırsın:

“Nerede falan oğlu falan?! Aziz ve Celil olan Allah’a takdim edilmeye gel!” Zaten melekler seni almak için görevlendirilmiş. Nihayet seni Rabbine yaklaştırırlar. Söz konusu çağrıyla istenenin sen olduğunu bildikleri için isim benzerliğinin bulunması kendilerini şaşırtmaz.

Talha bin Amr bize haber verdi ki: Bana İbn Ebî Rabah şöyle dedi: Ey Talha! Senin ismin ve benim ismim gibi kim bilir ne kadar çok isim vardır?! Kıyamet günü: “Ey falan!” dendiğinde hemen kastedilen kişi kalkar. Başkası kalkmaz. Çünkü kalbine sen olduğuna dair bilgi doğmuştur. Hemen ayağa fırlarsın. Bütün vücudun titrer. Organların çırpınır. Rengin uçar. Korkan, ürken ve titreyen yüreğin göğsüne küt küt vurur. Seni almakla görevli melekleri görünce, seni müthiş bir ıstırap, titreme ve korku tutar. Kullar içerisinde çağrılanın senden başkası olmadığını çok iyi bilirsin. Melekler ellerini sana uzatır, seni kısıkvrak yakalarlar. Sonra uysal hayvanların çekilmesi gibi seni çeker götürürler. Aziz ve Celil olan Allah’a arzedilmek ve O’nun huzurunda durup dikilmek üzere sürükleyerek safların arasından geçirirler. Sen aralarından Rabbine doğru çekilip götürülürken bütün yaratıklar, gözlerini sana dikmişlerdir.

Ulu Divan

Kalbin titreyerek, ıstırap ve ürpertiyle huzurda durduğun anı bir düşün! Seni yakaladıkları zaman elleriyle pazularını tutuşlarını ve o anda avuçlarının sertliğini bir düşün! Elleriyle kısıkvrak yakalamışımı ve safların arasından geçirilişini bir düşün! Kalbin uçar, gönlün yerinden fırlar gibidir. Yine ellerinde bulunuşunu, bu şekilde

seni Rahman olan Allah’ın arşına kadar götürerek, ellerinden fırlatışlarını ve Allah’ın ulu kelamiyle seni çağırmasını bir düşün! “Ey Âdem oğlu, yaklaş bana!” Nuru-nun içine kaybolmuşsun. Çırpınan, hüznü, ürperen ve korku dolu bir gönül; endişeli, korkulu ve kırık bir göz; uçmuş bir renk ve titreyen mustarib organlarla tıpkı annesinin yeni doğurduğu küçük yavru gibi, Aziz, Celil, Kebîr ve Kerîm olan Rabbinin huzurunda durursun.

Amel Sayfası

Elinde, işlediğin hiçbir günahı ve gizlediğin hiçbir sırrı bırakmayıp hepsini içeren yazılı bir sayfa titremektedir. Sen içindekileri yorgun bir dil, geçersiz bir delil ve kırık bir gönül ile okursun. Hâlâ sana ihsanda bulunan ve kusurlarını örtmeye devam eden Mevlâ’dan utanç ve korkun acaba ne derecededir?!

İşlediğin çirkin fiillerinden ve büyük günahlarından seni sorguya çektiği zaman ne dille cevap verirsın? Yarın O’nun huzurunda hangi ayakla durursun? Hangi gözle O’na bakarsın? Hangi yürekle O’nun ulu ve yüce sözlerine, sorgulama ve azarlamasına dayanabilirsin? Küçük vücudunla, titreyen organlarınla ve çarpıntılı yüreğinle kendini bir tahayyül et! Günahlarını hatırlatıp kötülüklerini ortaya döken ve seni durdurup gizlediklerini bir bir itiraf ettiren kelamını işitmektesin. Bu hâldeki durumunu ve binbir tehlikenin seni çepeçevre sarışını bir tasavvur et! Kim bilir kaç günahı unutmuşundur ki Allah onları sana hatırlatmıştır!

Sakladığın kaç gizli sır vardır ki, Allah hepsini açıklayıp ortaya dökmüştür. Kim bilir nefsin isteklerine olan meylin ve gafletin sebebiyle- ihlaslı yaptığını ve ifsad edici arızalardan uzak olduğunu zannettiğin nice amelin vardır ki, Allah hepsini geri çevirmiş ve boşa çıkarmıştır.

Son Pişmanlık

Oysa bunlara büyük bir ümit bağlamıştın. Rabbine itaat konusunda gösterdiğin ihmalden dolayı kalbinin ne büyük üzüntü ve pişmanlıkları olur! Nihayet her günahı anmak ve her gizliyi ortaya dökmek sûretiyle, Allah seni tekrar tekrar sorguya çektiği zaman sıkıntı seni oldukça yorar ve utancın doruk noktaya ulaşır. Çünkü karşıdaki en Yüce Sultandır. O'ndan utanıldığı kadar hiç kimseden utanılmaz. Çünkü O, benzeri olmayan Bakî, Evvel ve Kadîm'dir. İhsan sahibidir. Şefkatlidir. Merhametlidir. Kerîmdir. Cömertliğine nihayet yoktur. Nimet, fazl ve kerem sahibidir.

İşte bu sıfatları taşıyan bir Zatın seni sorgulamasını ne sanıyorsun?! Emrine olan muhalefetini, gösterdiğin saygısızlık ve hayasızlığı ve Kendisine kafa tutuşunu bütün açıklığıyla ortaya dökmüştür. Dünyada emirlerine karşı gelişini, sana olan nimetlerini önemsemeyişini ve azametini düşünmeyişini sana hatırlatmasını düşünemiyor musun?

Nitekim şöyle der: “Ey kulum! Neden bana saygı göstermedin?! Neden benden utanmadın?! Sana olan ihsanımı hafife mi aldın? Yoksa sana iyilikte bulunmadım mı? Sana nimet vermedim mi? Benim hakkımda seni aldatan nedir? Gençliğini nerede yıprattın? Ömrünü nerede tükettin? Malımı nereden kazandın ve nereye harcadın? İlminle ne derece amel ettin?”

Tercümansız Görüşme

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Hiçbiriniz yoktur ki, âlemlerin Rabbi, arada hiçbir perde ve tercüman bulunmaksızın kendisine soru sormasın.” Adî bin Hatim şöyle demiştir: “Ben Hz. Peygamber (s.a.v.)’in bir konuşmasına şahid oldum. Şöyle buyuruyordu:

“Hiç şüphesiz her biriniz -arada engelleyici hiçbir perde ve meramını ifade edecek hiçbir tercüman bulunmaksızın- Allah’ın huzurunda ayakta dikilicektir. Allah soracak: ‘Sana mal vermedim mi?’ Kul: ‘Evet verdin’ diyecek. Allah: ‘Sana elçi göndermedim mi?’ diye soracak. Kul: “Evet gönderdin’ diyecek. Sonra sağına bakacak Cehennem ateşinden başka bir şey göremeyecek. Soluna bakacak, yine Cehennem ateşinden başka bir şey göremeyecek. Öyleyse, (dünyada sadaka olarak vereceği) bir hurma parçasıyla da olsa ateşten korunsun. Bunu bulamıyorsa, güzel bir sözle bunu yapsın.”

Abdullah bin Mes’ud yeminle sözüne başlayarak şöyle dedi: “Allah’a yemin ederim ki, sizden hiç kimse yoktur ki, birinizin dolunay ile başbaşa kaldığı gibi Rabbiyle başbaşa kalmasın.”

Ey Âdemoğlu Niçin Aldandın?

Sonra Allah ona şöyle buyurur: “Ey Âdemoğlu! Benim hakkımda seni ne aldattı? Ey Âdemoğlu! Bildiğinle ne amel ettin? Ey Âdemoğlu! Peygamberlere ne cevap verdin?” Yine Abdullah bin Mes’ud’dan rivayet edilmiştir ki, o sözüne yeminle başlayarak şöyle dedi: “Vallahi, sizden hiç kimse yoktur ki, birinizin gördüğü dolunay ile başbaşa kaldığı gibi Rabbiyle başbaşa kalmasın. Sonra Allah ona şöyle buyurur: “Ey Âdemoğlu! Benim hakkımda seni ne aldattı? Ey Âdemoğlu! Benim için ne amel işledin? Ey Âdemoğlu! Benden ne kadar haya ettin? Ey Âdemoğlu! Peygamberlere ne cevap verdin? Ey Âdemoğlu! Sana helâl olmayan bakarken Ben gözlerinin üzerinde gözcü değil miydim? Sana helâl olmayan şeyleri dinlerken Ben, kulakların üzerinde kontrolcü değil miydim? Ey Âdemoğlu! Sana helâl olmayan şeyleri söylerken Ben, dilin üzerinde murakıp değil miydim? Sen ellerinle helâl olmayan şeyleri tutarken Ben, onların üzerinde gözcü değil miydim? Ayaklarıyla sana helâl olmayan

şeylere giderken Ben onların üzerinde gözetleyici değil miydim? Sana helâl olmayan şeylerle kalben ilgilenip dururken Ben, kalbinin üzerinde murakıp değil miydim? Yoksa sana olan yakınlığımı ve sana gücümün yettiğini inkâr mı ettin?”

İki Büyük Olay

Ey Âdemoğlu, sen iki büyük olayla karşı karşıyasın: Ya Allah seni rahmetiyle karşılayacak, cömertlik ve keremiyle ihsanda bulunacak ya da seni inceden inceye hesaba çekecek ve Cehenneme götürülmeni emredecektir ki, ne kötü dönüş yeridir orası! Mücahid'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Kıyamet günü, kul şu dört şeyden sorguya çekilmedikçe Allah'ın huzurundan adımını bile atamaz: Ömrünü nerede tükettiğinden, ilmiyle ne amel işlediğinden, bedenini nerede yıprattığından, malını nereden kazanıp nereye sarfettiğinden.”

Allah sana olan ihsanını, buna karşılık senin ise O'na muhalefet edişini, O'na karşı hayasızlığını tekrar tekrar ifade ederken, kendinin ve kalbinin hâlini düşünebiliyor musun? O ne büyük duruşmadır! O ne yüce sorgulayıcıdır! Hiçbir şey Kendisine gizli kalmaz. O'na olan itaatındaki ihmal ve O'na karşı isyanından dolayı içini dolduracak üzüntü, keder ve hasret ne büyüktür! Sende gam, keder ve haya doruğa ulaşınca iki durumdan birisi belirir: Ya gazab ya da hoşnutluk ve muhabbet.

Allah diyecek ki: “Ey kulum! Ben bunları dünyada senin için örttüm. Bugün de onları senin için bağışlıyorum. İşte büyük olan günahlarını ve çok olan hatalarını affettim. Az olan iyiliklerini de kabul ettim.” Bundan dolayı gönlünü sevinç ve neşe kaplar. Bundan ötürü yüzün ıslık ıslık parlar. Bunu sana söylediği zaman kendini bir düşün!

Af Müjdesinin Verdiği Sevinç

Üzüntüden, sorgulamanın verdiği, utanma ve sıkılmadan ve yaptığın kötü işlerin sayılması karşısında duyduğun sıkıntıdan sonra yüzünde sevincin nur ve aydınlığı parlamaya başlar. Gönlündeki keder ve hüznün neşeye dönüşür. Yüzün açılır, rengin ağarır. Bizzat Cenab-ı Hak'tan, senden razı oluşunu duyduğun anı bir düşün! Gönlün hoplar, sevinç ve sürurla dolar. Neredeyse neşeden ölür ve mutluluktan uçar gibi olursun. Hakkındır da... Öyle ya! Hangi sevinç, Aziz ve Celil olan Allah'ın rızasından duyulandan daha büyük olabilir? Vallahi, dünyadayken Allah'ın Âhirette senden razı olacağını düşünüp sevincinden ölürsen, bu sana çok görülmez. Her ne kadar Âhiretteki bu hoşnutluk tam kesin değilse de, bunu umman bile böyle bir sevinç için yeterli.

Öyleyse bir de Allah'tan, senden hoşnut olduğunu bizzat işitip, için güvenle dolsa, endişen tamamen dağılsa, ebedî mutluluğa olan ümit ve emelin kesinleşse, sonsuz, kesintisiz, eksilmez ve şüphe götürmez nimetleri elde ettiğine kesin kanaatin gelse, durumun nasıl olur? Bir de bunu düşün!

Aziz ve Celil olan Allah'ın huzurundasın, sana karşı hoşnutluğu belli olmuş. Kalbin sevinçten uçuyor. Yüzün ağarıyor, parlayıp aydınlanıyor, yaradılışı âdeta hâl değiştiriyor ve çehren sanki dolunay gibi oluyor. Sonra sen mahlukatın huzuruna sevinçli bir yüzle çıkıyorsun. Yüzün en mükemmel güzelliğe erişmiş, ışıltısıyla pırl pırl bir nur yayılıyor ve sen kitabın sağ elinde, güzellik, nur ve parlaklıkta diğer insanları geçmiş bir durumda iken kendini bir düşün! Kolundan bir melek tutmuş ve herkesin ortasında:

“Bu falan oğlu falan, bir daha asla mutsuz olmayacağı bir saadete ermiştir!” diye seslenir. Rabbin, yaratıkları huzurunda senden hoşnut olduğunu ilan etmiştir. Sana

iyi zan besleyenlerin bu zanları gerçekleşmiş, seni itham edenlerin karalamaları boşa çıkmıştır.

İyiliğin Mükâfatı

Mahlukatın içerisinde, yarın elde edeceğin bu derece, dünyada iken yaratıklara yaltakçılık yapmaksızın ve onlar gözünde makam-mevki aramaksızın Rabbinin taatiyle meşgul olmanın tam bir karşılığıdır. Tek olan ve ortağı bulunmayan Allah'a karşı davranışlarındaki sadakat ve Rabbine karşı saygı derecesinin bedelidir. Allah, bütün mahlukatın huzurunda sana bu büyük makamı ihsan etmiş, sana olan hoşnutluk ve dostluğunu ilan etmiştir.

Düşün bir kere! Sen yaratıkların saflarını yara yara yürümeğdesin. Yüzünün nur ve güzelliği, gönlünün sevinç ve neşesiyle amel defterini sağ elinde tutmaktasın. İnsanların gözleri, Allah katında erdiğin lütufa erme hasreti ve büyük bir imrenişle sana çevrilmiş. Bu makamı elde etmek için Allah'a karşı daha büyük bir ümit ve emelle çalışıp çabala! Çünkü O lütfederse buna erebilirsin. Bu, karşı karşıya bulunduğun iki büyük durumdan birisidir.

Safvan bin Mihrez'in şöyle dediği bildirilmiştir: "Ben Abdullah bin Ömer'in elini tutuyordum. Yanına bir adam gelerek: "Allah'ın kul ile özel konuşması konusunda Hz. Peygamber (s.a.v.)'den ne duydun?" diye sordu. Abdullah şu cevabı verdi: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i şöyle buyururken dinledim: "Kıyamet günü Allah mü'mini Kendisine yaklaştırır. Üzerine himaye örtüsünü koyar, onu insanlardan gizler ve şöyle buyurur: 'Ey kulum, falan falan günahını biliyor musun?' Kul: 'Evet ey Rabbim' der. Sonra yine: 'Ey kulum, falan falan günahını da biliyor musun?' diye sorar. Böylece bütün günahlarını kendisine itiraf ettirir. Kul, içinden helak olduğunu düşünür. O sırada Allah şöyle buyurur: 'Dünyada bunları senin

için örttüm. Bugün de onları senin için bağışladım.' Sonra da iyilik defteri kendisine verilir."

Allah'ın Gazab Ettikleri

Kâfir ve münafıklara gelince, hazır bulunan melekler onlar için şöyle derler: "*İşte bunlar Rablerine karşı yalan söyleyenlerdir. Bilin ki, Allah'ın laneti zalimlerin üzerindedir.*" (Hûd Sûresi: 18)

Abdullah bin Ömer Kâbe'yi tavaf ederken bir adam karşısına çıktı ve: "Ey Abdurrahman'ın babası! Allah'ın kul ile yalnız konuşması konusunu Hz. Peygamber (s.a.v.)'den nasıl duydun?" diye sordu. Abdullah yukarıdaki rivayetin benzeriyle cevap verdi. Said der ki: Katade şöyle dedi: "O gün üzülp de üzüntüsü bir tek yaratığa bile gizli kalan hiç kimse yoktur."

İbn Mes'ud'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Allah Kıyamet günü mü'min kulunun üzerine himaye perdesini yayar. Elini sırtına uzatıp şöyle buyurur: 'Ey Âdemoğlu! Şu senin falan falan gün işlediğin iyiliğindir, onu kabul ettim. Şu da senin falan falan gün işlediğin günahındır; onu da bağışladım.' Bunun üzerine o kul hemen secdeye kapanır. Halk da: 'Defterinde (veya kitabında) iyilikten başka ameli bulunmayan şu salih kula ne mutlu!' derler."

Abdullah bin Hanzala'nın da şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Şüphesiz Allah Kıyamet günü kulunu huzurunda durdurur, amel sahifesindeki kötülüklerini açıklar ve ona: 'Sen şunu yaptın mı?' diye sorar. O kul: 'Evet ey Rabbim,' der. Bunun üzerine Allah: 'Bugün onunla seni rüsvay etmeyeceğim. Seni bağışladım' buyurur. Bunun üzerine o kul, Kıyamet gününün rüsvaylığından kurtulduğu o anda: "Gelin kitabımı okuyun, Şüphesiz ben hesabıma kavuşacağımı umuyordum' der."

Başka bir durum da Rabbinin sana şöyle buyurmasıdır: “Kulum, ben sana kızgınım. Lanetim üzerine olsun. İşlediğin büyük günahlarını senin için asla bağışlamayacağım. Yaptığın iyilikleri asla kabul etmeyeceğim. Bunu sana bazı büyük günahlarını gösterip şöyle sorduğu zaman söyler: “Bunları biliyor musun?” Sen: “İzzetine yemin ederim ki, evet!” diye cevap verirsin. Bunun üzerine sana gazap eder ve: “İzzetime yemin ederim ki, onları Benden kurtaramazsın” buyurur. Arkasından zebanileri çağırarak şu emri verir: “Alın şunu!” Ulu söz, heybet ve celâliyle bunu söylerken Aziz ve Celil olan Allah’ı ne zannediyorsun?

Düşün bir kere, Allah seni affetmezse, sen izzet ve kudret sahibi Allah’tan gazabını işitmiş ve O seni, aşağılatıcı ve kuvvetli pençeleriyle zebanilere havale etmişken, sen ensen ve boynunda onların pençelerinin şiddetli dokunuşundan başka bir şey duymazsın. Sen zebanilerin elinde, yüzün kara olarak Cehenneme götürülürken, helak olduğuna kesin olarak inanmış ve perişan bir vaziyette Cehenneme doğru sürüklenirken kendini bir tahayyül et! Kararmış yüzünle, kitabın sol elinde, yaratıkların arasından feryat ve figan ederek geçip gidiyorsun. Melek de kolundan tutmuş şöyle sesleniyor: “Bu falan oğlu falan öyle bir mutsuzluğa çarptı ki, bundan böyle asla mutluluk yüzü göremeyecektir!” Allah seni gazap ve öfkesiyle teşhir etmiştir. Mahlukatına rezil ve rüsvay olmuşsun. Senin hakkında iyi düşünenlerin bu düşüncesi boşa çıkmış, hakkında kötü zan besleyenlerin bu zanları gerçekleşmiştir.

Gösterişin Cezası

Belki de Allah sana bunu, dünyada iken Kendi katındaki makam ve derecenin kaybetme pahasına kulları nezdinde makam ve mevki arayarak O’na olan itaat ve ibadetinde yapmacık davranışın yüzünden yapmıştır. Böy-

lece seni, davranışlarında Kendisine tercih ettiğin kişiler yanında rezil etmiştir. Çünkü sen, Allah’ın övgüsü yerine, Allah’a olan ibadet ve taat konusunda o kulların övgüsüne razı olup memnun oldun. Bir o durumu düşün bir de bunu! Bu tehlikeyi hatırla! İki durumdan hangisinin seni yücelteceğini ve iki durumdan hangisinin senin için hazırlandığını dikkatle düşün!

Ka’b’ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Bir kişinin Cehenneme götürülmesi emredilir edilmez, yüz bin melek üzerine birden hücum eder.” Ebû Abdullah dedi ki: “Bana şöyle bir bilgi ulaştı: Kul Allah’ın huzurunda durdurulup da beklemesi uzayınca melekler şöyle derler: “Allah’ın lanetine uğrayasın kul! Aziz ve Celil olan Allah’a bu kadar çok mu karşı geldin? Oysa dünyada güzel bir dış görünüş sergiliyordun.” Ebû Abdullah sözlerine devamla şöyle dedi: “Kim ki Allah’ın sevmediği işlerle kendini insanlara sevdirmeye çalışır ve Allah’ın hoşlanmadığı şeylerle O’na kafa tutarsa, o kimse izzet ve celâl sahibi Allah’a, kendisine hiddet ve gazab etmiş olarak kavuşur.”

SIRAT

Sıratın Mahiyeti

Bütün incelik ve kayganlığıyla Cehennemın üzerine uzatılmış ve altında da Cehennem, dalgalarıyla çırpınıp dururken gözünü kaldırıp Sırat köprüsüne baktığında yüreğine dolacak korkuyu bir düşün! Bu ne müthiş ve korkunç manzara! Üzerinden geçeceğini kesin olarak biliyor, altındaki Cehennemın karanlığına bakıyorsun. Ateş dalgalarının hışırtısını ve ta derinden kabarışının gürültüsünü işitiyorsun. Melekler sesleniyor: “Rabbimiz, bunun üzerinden kimi geçirmek istiyorsun?” Yine sesleniyorlar: “Rabbimiz, Rabbimiz! Sen kurtar! Sen kurtar!” Onca korkunç manzarasıyla ona bakıp dururken birden şöyle seslenilir: “Çıkın köprüye!” Birden bire senin ve mahlukatın ayağı altından değişmek üzere toprağın yük-selişini hissedersin. Sonra yer, başka bir yere dönüşür. Bütün mahlukat âdeta bembeyaz gümüşten bir zemin üzerinde yayılmışlardır.

Sonra sen bütün dehşetiyle köprüye bakarken sana ve seninle birlikte herkese şöyle denilir: “Çıkın köprüye!” Sana “Köprüye çık” denildiği andaki yüreğinin çırpınıp ve korkusunu bir düşün! Korku ve endişeden aklın uçmuştur. Sonra köprüye çıkmak için iki ayağından birini kaldırırısın. Ayağının altıyla onun keskinlik ve inceliğini hissedersin. Korkudan yüreğin ağzına gelir. Sonra diğer ayağını üzerine koyar, doğrulursun. Şimdi tam olarak köprünün üzerindesin.

Sıratın Günah Yüğü

Sırtında taşıdığın günah yükün gittikçe ağırlaşmaktadır. Kalbin uçacak gibi olmasına rağmen köprüde yürümeye başladın, nihayet zirveye ulaştın. Sonra köprünün sallanmasıyla aşağıya doğru kaymaya başladın. Aşağıda Cehennemın kaynaması bütün insanları bir ıstıraba sürüklemiştir. Önünden ve arkandan insanlar peşi peşine Cehenneme yuvarlanmaktadır.

Acz ve zaafına rağmen köprü üzerindeki hâlini bir düşün! Önünden ve arkandan ayakları kayan erkek ve kadınlara bakmaktasın. Başları önlerine eğik, ayakları köprünün üzerinde... Melekler bazı erkeklerin sakallarından, bir kısım kadınların ise perçemlerinden yakalamaktadır. Bazılarının boynunda da halkalar vardır.

Yükselen Kıvılcımlar

Cehennem ateşi, onları yakalamak için azdıkça azmakta, coşup kaynamakta ve tepelerinin hizasına kadar kıvılcımlar saçmaktadır. Melekler onlara kancalar atıp çekmekte, ateş onların arzu ve hasretiyle kükreyip haykırmaktadır. Ateşin kıvılcımları insanların ta başlarına kadar sıçrayıp yetişmekte ve onları Cehennemın içine kadar çekmektedir. İnsanlar kurtuluşlarından ümit kesmiş vaziyette feryat ve figan etmektedir. Alevlerin ta tepelerine kadar çıkmasından aşağıya yuvarlanmakta ve “Mahvolduk! Helak olduk!” diye bağırılmaktadır. Sen de, “ayaklarım kayar, köprüden aşağıya uçarım, düşüp vücudum paramparça olur, ayaklarım köprünün üzerinden kesilip havalanırım” korku ve endişesi içerisinde onlara bakmaktasın.

Sırat Hâlimiz Ne Olur?

Bu hâli sakın bir kafayla ve güçsüz bedenine acıyarak düşün! Köprünün üzerinden rahat geçmek için daha dünyada iken günah yükünü hafiflet. Hiç şüphesiz Kıyamet gününün tehlikeleri, onları dünyada iken akıllarıyla düşünen, onlardan kurtuluşa çok büyük önem veren, kalblerine Âhiretteki kurtuluşun ağır yükünü yükleyen, o kurtulabilme korkusunu yüreklerinde taşıyan Allah dostları için hafifletilir. Bu özelliklerinden dolayı Mevlâları, Kıyamet günü bunları üzerlerinden hafifletir.

Öyleyse sen de bunları sürekli olarak göz önüne getir, bunların korku ve kaygısını kafandan bir an olsun çıkarma ki, Allah da böylece sana hafifletip kolaylaştırsın. Çünkü Allah zatına yemin ederek, dostlarına hem dünyadaki hem de Âhiretteki korkuyu tattırmayacağına söz vermiştir.

CEHENNEM

Ya Sırat Düşersen...

Şiddetli korku ve zayıf bedenle Sırat köprüsünün üzerinden geçişini düşün! Eğer gazaba uğramış ve affedilmemişsen, birden bire ayağının Sıratı kaydığını görürsün. Eğer Allah seni affetmezse, ayağının Sıratı kayacağı anki hâlini düşün! O anda kendi kendine, “Ebediyen mahvolup gittim!” dersin. “İşte korkup endişe ettiğim başıma geldi.” dersin. Akıl uçar. Sonra diğer ayağın da kayar. Baş aşağı düşersin. Ayakların Sıratı kesilmiştir. Demir kancaların deri ve etlerine saplanmasından başka bir şey hissetmezsin. Bunlarla ateşe doğru çekilirsin. Ateş üzerine hücum eder.

Cehennem, Mevlâsının gazabından dolayı öfkesi karmış bir hâldedir. Ateş seni çektikçe sen Sıratı aşağıya doğru uçarsın. Ateşin hararetini hissettiğin anda, “Mahv oldum!” “Helak oldum!” diye feryat edersin. Pişmanlık ve teessüf bütün kalbini kaplamıştır. Daha ölmeden önce ve dünyadayken Aziz ve Celil olan Allah’ı razı etmeyi, hoşlanmadığı her şeyden de el çekmeyi ve böylece seni affetmesini boş yere temenni edersin.

Nihayet sen ateşin ortasına varınca, alevleriyle üzerine tamamen kapanır. Yüreğinin hasret ve pişmanlık ateşi doruk noktaya ulaşmıştır. Sen cenemme atıldığın anda şişersin. Sen yüzükoyun Cehenneme yuvarlanıp feryat ve figan ederken Aziz ve Celil olan Allah Cehenneme “Doldun mu?” diye seslenir. Sen hem Cenab-ı

Hakk'ın seslenişini, hem de Cehennem'in şu cevabını işitirsin: “*Daha var mı?*” (Kaf Sûresi: 30) Sen ateşin içinde iken, alevleri vücudunu sararken ve yaraları bedenini kaplarken Yüce Allah:

“Boş yerin var mı?” der. Sonra çok geçmeden vücudun akar, etlerin dökülür, sadece kemiklerin kalır. Sonra ateş içine salıverilir. Orada ne varsa hepsini yer bitirir. Sen feryat edip ateş de ciğerlerinin içine girerken, o ciğerlerinin hâlini düşün! Sen ağlayıp pişmanlığını haykırдыңın hâlde bile artık sana acınmaz. Bir daha günaha dönmeyeceğim diye söz versen bile artık tevben kabul edilmez ve feryadına cevap verilmez.

Cehennem'in İçeceği

Orada kalışın uzamışken hâlini bir düşün! Azap şiddetlenerek devam eder. Sıkıntı zirveye ulaşır. Susuzluğun şiddetlenir. Dünyadaki içecekleri hatırlarsın. Cehenneme sığınırısın. Sana azap vermekle görevli meleğin elinden kabı alırsın. Eline alır almaz altında avucun yanar. Hararetinden ve kızgınlığından elin parçalanıp etleri dökülür. Sonra o kabı ağzına yaklaştırırsın. Yüzün kavrulur. Sonra yudumlamaya çalışırken boğazının derisini soyar. Karnına ulaşınca iç organlarını parçalar.

Sen feryat ve figan edersin. O anda dünya içeceklerini, onların soğukluk ve lezzetini hatırlarsın. Sonra hararetini dindirmek ister ve dünyada alıştığın gibi yıkanmak ve suya dalmak sûretiyle serinlemek maksadıyla hamîm (kızgın su) havuzlarına koşarsın. Kızgın suya dalınca, tepeden tırnağa bütün bedeninin derisi soyulur. Daha hafif olur ümidiyle bir daha ateşe koşarsın. Sonra yine ateşin yangını sana şiddetli gelince kaynar suya geri dönersin. Böylece ateşle kaynar su arasında mekik dokursun.

Ateşin harareti son dereceye ulaşmıştır. Sen ise bir ferahlık ararsın. Kaynar su ile ateş arasında da bir ferahlık duyamazsın. Serinlik istersin ama asla bulamazsın. Sıkıntı, susuzluk ve yorgunluk dayanılmaz dereceye varınca Cennetleri hatırlarsın. Aziz ve Celil olan Allah'ın yakınlığını ve Cennet nimetlerini kaybetmekten gelen acı bir hüznün ve burukluk kalbinden boğazına doğru tırmanır. Sonra Cennetin içeceklerini, soğuk suyunu ve hoş yaşayışını hatırlarsın. Bundan yoksun kalmanın hasreti gönlünü parçalar.

Cevapsız Kalan Feryat

Sonra Cennette baba, anne, kardeş ve benzeri bazı akrabalarının bulunduğunu hatırlarsın, yanık bir kalbden yükselen hüznün dolu bir sesle onlara şöyle seslenirsin: “Ey anneciğim! Ey babacığim! Ey kardeşim! Ey dayıcığim! Ey amcacığım! Veya ey kız kardeşim! Ne olur bir yudum su! Onlar da sana red cevabı verirler. Böylece ümidini boşa çıkartmalarından ve Aziz ve Celil olan Rabbinin sana olan gazabından dolayı onların da sana öfke duyduklarını görmeyen hasret ve üzüntüsünden kalbin parçalanır. Bunun üzerine dünyaya seni geri göndermesi ümit ve dileğiyle hemen feryat ederek Allah'a sığınırısın.

Ne var ki uzun bir süre, sana değer vermediğini göstermek için cevap vermez. Kuşkusuz sesin O'nun nezdinde menfurdur. Makamın O'nun yanında düşüktür. Sonunda Kendisine beslediğin bütün ümit ve emel bağlarını koparan şu sözleriyle sana seslenir: “*Sinin orada Benimle konuşmayın!*” (Mu'minûn Sûresi: 108) Sen, susup sinmeni emreden ve senin gibilere cevap verilmeyeceğini belirten O'nun bu ulu seslenişini işitince, âdeti ağız ve burnuna gem vurulur. Ruhun bedeninde çıkmakla kalmak arasında tereddütle gider gelir. Göğsünde nefesin

daralır. Sesli sesli soluyan ve konuşmaya takat getiremeyen bir ıstırap içinde kalırsın.

Ümitsiz Çırpınış

Sonra Allah ümitsizlik ve hasretini daha da artırmak ister. Senin ve oradaki diğer düşmanlarının üzerine Cehennem kapılarını kapatır. Eğer O seni affetmezse, Cehennem kapısının gıcırdayıp üzerine kapandığını gördüğünde hâlini düşünebiliyor musun? Üzerlerine Cehennem kapıları kapatılırken gıcırtısını duyduklarında sen ve diğer Cehennem sâkinlerinin ümitsizliği ne büyük olacak. Çünkü, Allah'ın kapıları bu şekilde üzerlerine kapatması, hiç kimsenin oradan çıkmaması için olduğunu anlamışlardır. Ümitsizlikten kalbleri parçalanır. Ümit bağları tamamen kopar. Kendileri için sonsuza dek Allah'ın azabından hiçbir kaçış, kurtuluş ve necat kapısı yoktur. Önlerinde ölümsüz, sonsuz bir hayat, bedenlerinden acısı hiç eksik olmayan bir azap vardır. Yürekları sürekli olarak yanıp kavrulur. Onlara ebediyen rahatlık ve ferahlık yoktur. Bitmez hüznler, tükenmez gamlar, onulmaz hastalıklar, çözülmez kelepçeler, sonsuza dek çıkarılmaz bukağular, ebediyen dinmeyecek susuzluklar, asla bitmeyecek sıkıntılar ve gırtlaklarında duran zakkumdan başka hiçbir şeyle ve hiçbir zaman doyamayacakları açlıklar...

Allah'ın Rızasını Kaybetme Hasreti

Onlar zakkumun üstüne boğazlarını açması için "Su!" diye imdad isterler de kendilerine verilen kaynar su ciğerlerini parçalar. Aziz ve Celil olan Allah'ın rızasını kaybetme hasreti kalblerine oturur. Allah'ın Cennetteki yakınlığından yoksun kalmanın acısı yüreklerini kanatıp durur. Ağlamalarına acınmaz. Çağrılarına cevap verilmez. Feryatlarına koşulmaz. Pişmanlıkları kabul edilmez. Suçları bağışlanmaz. Aziz ve Celil olan Allah'ın ga-

zabı onların üzerinedir. Onlardan sonsuza dek razı olmaz. Çünkü onlara gazab etmiştir. Allah'ın gözünden düşmüşler ve değerlerini yitirmişlerdir. Bu yüzden de onlardan yüz çevirmiştir.

Aç ve susuz bir hâlde, Cennet ehlinde yakınlarını çağırdıklarında hâllerini bir görebilseydin? Şöyle yalvarırlar: "Ey Cennetlikler, ey babalar, analar, kardeşler, bacılar! Kabirlerimizden susuz çıktık, Allah'ın huzuruna susuz vardık, susuz bir hâlde Cehenneme götürülüşümüz emredildi. Bize biraz su veya Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden bir şey gönderin!" Cennetlikler onlara "Susun!" diye cevap verirler. Yürekları bir kez daha hasret ve nedametle dolar. Orada ümitsiz bir hâlde gidip gelirler. Sonsuza dek yüzleri serin bir meltem görmez. Orada ebediyen ağızları soğuk bir şeye değmez. Hiçbir zaman gözlerine uyku girmez. Onlar sürekli bir azap ve kesintisiz bir horluk içerisindeyler.

Allah Affetmezse

Allah seni affetmezse aynen bu örnekteki gibi olacağımı düşün! Azap görenlerin sûretlerini bir görebilseydin! Ateş etlerini yiyip tüketmiş, yüz güzelliklerini silip götürmüştür. Vücutları mahvolup gitmiş. Sadece yanmış ve kararmış olarak birbirine ekli kemikler kalmıştır. Zincir ve bukağuları içerisinde endişe ve ıstırap çekmekte, ölüm ve helaklarını feryatla istemekte, çığlıklarla ağlayıp figan etmektedirler.

Onları bu hâlde görseydin, kötü manzaralarından duyduğun korkudan kalbin erir, pis kokularından vücudun zayıflar, cisimlerinin şiddetli sıcaklığı ve nefeslerinin hararetinden ruhun bedeninde duramazdı. Sen de orada, onlardan biri olarak, kalbinden ümit ve emel parıltısı kaybolup gitmiş, ye's ve ümitsizlik seni kaplamış, acıklı bir hâldeki bedenini göz önüne getirerek bir düşün! Acaba hâlin nice olur?! Allah'ın sevip beğenmediği

şeylere bakmanın ceza ve karşılığı olarak iki gözüne ateş dolar ve sen ateşin gözlerini yakarken çıkardığı sesi duyarsın. Ateş kulaklarına nüfuz eder ve sen onun uğultu ve gürültüsünü işitirsin. Ateş seni bürür ve kemiklerinden etlerini silkeler. İçine kadar nüfuz eder ve ciğer ve bağırsaklarını yer bitirir. Kalbini hasret, pişmanlık ve üzüntü kaplar.

Günahlarına Ağla!

Acizliğine karşı merhametin galeyana gelmiş bir hâlde bunları sakın bir kafayla düşün! Rabbinin sevmediği ve razı olmadığı şeylerden vazgeç. Böylece belki, O da senden razı olur. Aklınla O'na sığın ve günahlarını bağışlamasını dile ki, seni affetsin. Korkusundan ağla ki, sana merhamet edip kusurlarını bağışlasın. Hiç şüphesiz tehlike büyük, beden zayıf ve ölüm ise sana çok yakındır. Bunun yanısıra aziz ve celil olan Allah her şeyi bilir, seni görür ve seninle ilgili gizli-açık hiçbir şey O'nun ilminden kaçmaz. Sana gazab, nefret, buğz ve öfkeyle bakmasından sakın. O sana gazab ederse, sen ferahlık ve sevinç yüzü göremezsin.

Allah'ın emirlerine karşı gelmekten uzak dur, O'ndan kork, O'ndan haya et ve yüceliğini an. Seni gözetleyişini hafife alma, seni görmesini küçük görme. Senin üzerinde olan yüce makamını ve seni bilişini ta'zim et. Seni ansızın yakalamadan O'ndan kork ve çekin. Emirlerine muhalefet acısının izlerini görmeli ki, bu muhalefetten ne kadar pişman olduğunu bilsin. O'na karşı gelmekten dolayı üzüntün büyük olsun, gamın şiddetlensin ve bu isyanının ne derece seni üzüntüye boğduğunu görsün. Bunu senden bilip görürse, seni bağışlar ve günahlarından geçer. Aziz ve Celil olan Allah'a hedef olma! Çünkü, ne onun gazabına takatin, ne azabını kaldırarak gücün, ne ikabına katlanacak ve ne de yakınlığından yoksun kalmaya dayanacak sabrın yok. Öyleyse

ölümle ona kavuşmadan önce kendini hazırla. Ölümün ansızın geldiğini kabul et ve sana yukarıdan beri anlatıklarımı düşün! Kaldı ki ben sana ölümle ilgili çok az şey söyledim. Bunları, kendi aleyhinde işlediğin suçları ve bu suçlarla hakettiklerini kesin olarak bilip inanan sakın bir kafayla düşün! Dinin hakkında başına gelecek musibeti göz önüne getir! Aziz ve Celil olan Allah üzerinde musibet acısının izlerini görsün. Belki sana merhamet eder, bağışlayıcılığı ve esirgeyciliğiyle seni affeder.

CENNET

Sıratı Mü'min

Eğer af ve bağış sahibi kimselerden isen, Allah'ın af ve bağış ile sana lütfedeceğini düşün! Sıratın üzerinden geçersin. Yanında nurun, sağında ve önünde koşuyor. Amel defterin sağ elinde. Yüzün pırl pırl. Allah'ın huzurundan yüzünün akıyla hesabını vermiş olarak ayrılmış ve senden razı olduğuna kesin kanaat getirmişsin. Abidler grubu ve müttakiler zümresiyle birlikte Sıratın üzerindesin. Melekler: "Ya Rabbi sen kuru, Ya Rabbi Sen kuru!" diye sesleniyorlar. Bununla birlikte korku ne senin ne de diğer mü'minlerin kalbinden bir an olsun ayrılmaz. Sen çağırırsın, onlar çağırır: "*Ey Rabbimiz! Nurumuzu bizim için tamamla, bizi bağışla; çünkü Sen her şeye kadirsin*" (Tahrîm Sûresi: 8) Münafıkları, nurları sönmüş, kalblerini korku kaplamış ve nurlarının tamamlanmasını ve bağışlanmalarını istedikleri anı bir düşün!

Sıratın Geçiş Hızı Günah Yükünün Hafifliği Ölçüsünde

Düşün bir kere! Sen korkuyla birlikte hızla geçiyorsun. Sıratın geçiş hızının, günahlarının ağırlık veya hafifliğine göre olduğunu göz önüne getir. Köprüünün sonuna varmışsın. Gönlünde ümit ağır basmış, vücudunu nur bürümüşür. Henüz Sıratın üzerindeyken Cennetin nimetlerini gözlerinle görüyorsun. Kalbin, Cennete, Al-

lah'ın komşuluğuna ereceğine artık kesin olarak inanmıştır. Allah'ın rızasına özlem duyuyorsun, nihayet Sıratın sonuna gelmişsin. Bir ayağını, Cennetin kapısıyla Sıratın ucu arasındaki bölgeye atıyorsun. Attığın ayağın yere basıyor. Henüz diğer ayağın Sıratın üzerinde bulunuyor. Korku ve ümit birlikte kalbini kaplamış ve sana galip gelmişlerken diğer ayağını da atıyorsun. Artık Sıratı bütünüyle geçmişsin. Söz konusu bölgede iki ayağın da iyice yere basmış. Bütün vücudunla köprüden ayrılmış ve onu geride bırakmışsın. Cehennem, üzerinden geçenlerin altında çalkalanıp duruyor.

Sen Sıratın üzerindeki insanlara ve altındaki Cehenneme bakıyorsun. Cehennem öfke ve hiddetle kükreyip homurdanarak Sıratın ayağı kayanın üzerine atılmakta, kafa ve vücutlarını bürümektedir. Allah'ın seni kurtardığı tehlikenin büyüklüğüne dönüp baktığında kalbin sevinçten uçmaktadır. Allah'a hamdedersin. Şükür duyguların bir kat daha artar. Acizliğine rağmen Cehennemden seni kurtarmıştır. Cehennemi ve köprüsünü arkada bırakmış, Rabbinin komşuluğuna, Cennete doğru gidiyorsun. Sonra güven içerisinde Cennetin kapısına adımını atıyorsun. Kalbin sevinç ve neşe ile dolmuştur. Sevinç ve sürurla yürümeye devam ediyorsun.

Cennetin Kapısına Varış

Tam Cennetin kapısına varınca, kapı bütün güzelliğiyle boy gösterir. Güzellik ve nuruna, Cennet ve surlarının hüsn-ü cemaline bakıyorsun. Sen ve öteki Allah dostları Cennetin kapısına vardığınızda kalbin sevinçten uçar. Neşeli ve sürurlu gönlün Cennete girmeye can atmaktadır. O nurlu kabile arasına katılmış kendini bir düşün! Onlar, kerem ve hoşnutluğuna mazhar olmuş bahtiyarlardır. Çehreleri Allah'ın rızasıyla pırl pırlıdır. Sevinçli, neşeli ve sürurludurlar. Cennetin kapısına, mezarının tozu toprağı, mahşerin harareti ve başından ge-

çenlerin yorgunluğuyla varmışsın. Allah'ın, dostları için hazırladığı pınara ve güzel suyuna bakarsın. Soğukluğuna ve güzelliğine sevinerek içine dalarsın. Çok hoş ve soğuk olarak buluyorsun. Mahşerin bıraktığı üzüntüyü bir anda giderir. Seni her türlü toz ve kirden tertemiz eder. Dokunur dokunmaz hissettiğin güzel suyundan dolayı son derece sevinçlisin. Sıratın hararetinden ve kavurucu sıcakından yeni kurtulmuşsun.

Cennetin kapısına, ateşin, bedeninin bir kısmını kızgın hararetiyle yiyip bitirdiği bazı kimseler de ulaşırlar. Sen de öyle biri olabilirsin. Mahşerin hararetinden, mahlukatın nefeslerinin hararetinden, Sıratın kavurucu meşakkatinden kurtuluşu ne zannedersin?

Bütün bunlardan geçerek Cennetin kapısına kadar varmışsın. Sıratın hararetinden ve kıyametin yakıcı sıcakından sonra vücudun o suyun serinliğine daldığı zaman kalbindeki sevinci bir tahayyül et!

Sen Cennete girmek ve orada ebedî kalmak için temizlenmek üzere yıkandığını bildiğinden dolayı son derece sevinçlisin. Sen ha bire o suda yıkanırsın. Yakındıkça rengin güzellik üstüne güzellik kazanır, vücudunun parlaklık, güzellik ve ferahlığı artar. Sonra o sudan en güzel sûrette ve nurun tamamlanmış olarak çıkarsın. O sudan çıkıp mükemmel güzelliğine, yüzünün cemal ve parlaklığına baktığın andaki gönlünün sevincini düşün! Çünkü, sen ancak Rabbinin katına, Cennete girmek için temizlendiğinin kesin farkındasın.

Kötülüklerden Arındıran Pınar

Sonra başka bir pınara yönelip gider ve kaplarından birini eline alırsın. Bakışını bir kabın güzelliğine bir de içeceğin güzelliğine çevirdiğini bir göz önüne getir! Sen bu içeceği ancak, kalbini her türlü kin ve düşmanlıktan temizlemesi ve vücudunun sonsuza dek rahat etmesi için içtiğini bilmektesin. Nihayet kadehi dudağına koyup da içtiğinde tadını hiç bilmediğin ve içmesine alışkın olmadığın bir içecek olduğunu görürsün. Ağzından midene doğru süzülür süzülmez, hissettiğin lezzetinden dolayı kalbin sevincinden uçar gibi olur.

Sonra için her türlü hastalık ve kötülükten tertemiz olur. Daha önce içinde bulunup da, seni gam, kaygı, hırs, sıkıntı, öfke ve düşmanlığa doğru çeken her türlü tabiatlardan göğsünün temizleniş lezzetini hissedersin. O anda içinin temizleniş serinliği ne güzel ve bunun gönlüne sağladığı rahatlık ne hoştur! Nihayet kalb ve beden temizliğinin tamamlanıp Allah dostlarının da seninle birlikte bu temizliği tamamlanınca -ki Allah seni de onları da görüp bilmektedir- cömert ve merhametli olan Mevlân, Cennetin meleklerden olan bekçilerine emreder. Onlar sürekli olarak Kendisine itaat etmekte, O'ndan korkmakta, azabından dolayı ürperip titremekte, O'na ta'zim ve teşbih ederek heybet duymakta ve gazabından sakınmaktadırlar. Allah sözü edilen bekçilere, dostları için Cennetin kapılarını açmalarını emreder.

Açılan Cennet Kapıları

Onlar Cennetin avlu ve bahçesinden kapısına doğru hızla koşarlar. Cennetin kapısına gelirler, kapıları açmak için ellerini uzatırlar. Girmeye artık kesin olarak kanaat getirdiğinden gönlün sevinç ve sürurla dolar. Cennet kapılarının gıcirtısını işitirsin de içini neşe kaplar, kalbine sevinç hakim olur. Âlemlerin Rabbi'nin Cennetinin

kapısı kendilerine açılanların sevinci ne muazzam sevinçtir!

Cennete Giriş

Cennetin kapıları açılınca, güzel kokularının meltemi ve akar sularının hoş sesi dalga dalga yayılır. Yüzünü ve bütün bedenini âdeta okşar durur. Cennetin hoş rayihaları, keskin misk kokusu, kırmızı zaferanı, sarı kâfuru ve gri anberi, meyvelerinin nefis kokuları, güzelim ağaçları, okşayıcı meltemleri her tarafta dolup taşar. Bu güzel kokular ve esintiler, koku alma duyunda birbirine karışır, nihâyet beynine ulaşır, hoşluğu kalbini doldurur, oradan da bütün organlarından taşar. Gözünle Cennet köşklerinin güzelliğine, yeşil zümrütten, kırmızı yakuttan, beyaz inciden büyük taşlarla örülmüş binalarına bakarsın. Nuru, parlaklık ve güzelliği her tarafı kaplamıştır. Allah onları berraklık ve parlaklıkta mükemmel yaratmıştır.

Bu ve Cenneteki diğer şeylerin nuru birbirine karışmıştır. Oraya girdiğinde, çok büyük nimetlere ereceğini ve Rabbinin cemalini seyredeceğini bildiğinden, gönlün sevinçle dolarak Allah'ın perdelerine bakarsın. Cennet havalarının ve rüzgarlarının hoş kokusu, manzarasının parlaklığı, meltemlerinin tatlı rayıhası ve okşayıcı serinliği bir araya gelmiştir. Bu, yüzüne ilk deyip okşayacak olan güzel esintilerdir.

Nurlu Kafile

Düşün bir kere! Cennete girmekle mesrursun. Kapısının, senin ve seninle birlikte diğer Allah dostları için açıldığını biliyorsun. Sevincin, baktığında gördüğün gözahçı güzelliği, ondan yayılıp gönlüne kadar ulaşan hoş kokusu, yüz ve bedenini okşayan nefis havası ve serin melteminden ileri gelmektedir. Düşün bir kere! Allah

sana bütün bu şeyleri ihsan etmiş. Bu manzara karşısında sevincinden ölsen bile sana çok görülmez. Nihayet melekler Cennetin kapısını açınca, senin ve seninle beraber diğer Allah dostlarının yüzüne gülümseyerek sizi karşılarlar. Sonra Allah'ın izzetine yemin ederek yaratıldıkları günden beri ancak bu anda ve sizin için güldüklerini söylerler.

Sonra size “Selâmün aleyküm!” diye seslenirler. Mükemmel sûretleri ve parlak nurları yanında bir de güzel nağmelerini, hoş sözlerini, tatlı selâmlarını bir tasavvur et! Sonra selâmlarına şu sözleri de eklerler: “*Tertemiz geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya!*” (Zümer Sûresi: 73) Cennetlikleri, her türlü kir, pas, kin ve sinsilik gibi maddî ve manevî pislikten temiz olmak ve dinî ve dünyevî bütün kötülüklerden uzak bulunmakla överler. Sonra Allah adına, O'nun saadet yurdu olan Cennete girmelerine izin verirler. Sonra orada sonsuza dek kalacaklarını bildirerek: “*Tertemiz geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya!*” (Zümer Sûresi: 73) derler.

Sen ve seninle birlikte Allah'ın sevgili kulları bunu işitince içeri girmek için kapıya koşarsınız. Kapılar girenlere dar gelir. Tıpkı Utbe bin Gazvan'ın Hz. Peygamber (s.a.v.)'den naklen belirttiği gibi: “Cennetin kapısından sıkışarak girmeleri benim için şefaetimden daha önemlidir.” Cennetin kapısı izdihamdan dolayı sıkışır. Kırk senelik yürüyüş genişliğinde olan kapının, Rahman'ın dostlarının kalabalığına dar gelmesini ne sanıyorsun? Yakut ve inciden yapılmış saraylarının güzelliğini görek koşan bu kalabalık ne değerli bir kalabalıktır!

Düşün bir kere! Mahşerin o kalabalığı içerisinde Allah seni affetmiş. Cennetin kapısına doğru koşanlarla birlikte koşuyorsun. Temizlenmiş vücutlarla parlamış ve dolunay gibi aydınlanmış yüzlerle sevinenlerle birlikte seviniyorsun. Vücutlarından güneşin ışınları gibi nurlar saçılmaktadır! Sen Cennetin kapısını geçip toprağına

ayak bastığında bakarsın ki, o keskin bir misk ve üzerinde olgun bir zaferan yeşermiştir. Misk, gümüş gibi parlak bir zeminin üzerine serpilmiştir. Etrafında da zaferan bitmiştir.

Ölümsüzlük Yurduna İlk Adım

İşte bu, azap ve ölümden emin olarak ölümsüzlük toprağına attığın ilk adımdır. Sen misk toprağı ve zaferan bahçesi içerisinde adım adım ilerliyorsun. İki gözün, ağaçlarının güzelliğinden ve manzarasının göz alıcılığından doğan inci gibi parlak güzelliğine takılıp kalmıştır. Sen işte böyle zaferan bahçelerinde ve misk yığınları içindeki Cennet topraklarında gezerken birden Cennetteki zevcelerin, çocukların, hizmetçi ve uşakların arasında -Ali bin Ebî Talib' (r.a.)'ın belirttiği gibi- "Falanca geldi!" diye seslenilir. Hepsi de seni karşılamaya gelirler. Tıpkı dünyada kayıp kişinin geldiği kendisine müjdelenen bir kimsenin sevindiği gibi senin gelişinden dolayı sevinirler.

Sen saraylarına bakarken, birden onların tatlı seslerini ve hoş karşılayışlarını duyarsın. Bundan dolayı sevincinden uçar gibi olursun. Onların senin hakkındaki tezahürat seslerini duyduğunda hissettiğin sevinçle kendinden geçerken, uşaklar sana doğru hızla koşarlar. Cennet çocukları yolunda saf bağlarlar. Uşaklar sana doğru gelirlerken, sabırsızlıktan zevcelerini bir telaştır almıştır. Her birisi senin gelişini görüp, dönerek kendisine haber vermek ve bu sevinçli müjdeyi kendisine ulaştırmak için birer hizmetçisini gönderir. Seni karşılamadan önce hizmetçiler seni görürler. Sonra her eşinin hizmetçisi koşarak yanına döner. Senin gelişini kendisine müjdelediğinde her birisi hizmetçisine: "Sen gerçekten onu gördün mü?" diye şiddetli sevincinden inanamayacak. Sonra her birisi başka bir hizmetçi gönderir. Senin gelişine ilişkin peşpeşe müjdeler kendilerine ge-

lince, sevinçten yerlerinde duramazlar. Eğer Allah çadırlarından dışarı çıkmamayı kendilerine zorunlu kılmaysaydı seni karşılamak üzere bizzat çıkacaklardı. Nitekim Mevlân şöyle buyuruyor: "*Otağlar içinde sahiplerine tahsis edilmiş huriler vardır*" (Rahman Sûresi: 72) Ellerini kapılarının kenarına dayayıp başlarını dışarı çıkarırlar ve çehrenin ne zaman kendilerine görüneceğini, uzun hasretlerinin ve şiddetli özlemlerinin ne zaman döneceğini, gözlerinin nuru, rahatlarını kaynağı, Rablerinin dostu ve Mevlâlarının sevgilisini görecekleri anı dört gözle beklerler.

Sen saraylarının parlak güzelliğine bakarak misk tepeleri ve zaferan bahçeleri arasında gezinirken, uşakların olanca nur ve güzellikleriyle seni karşılarlar. Huzuruna gelen ilk uşağını öylesine büyük görürsün ki, Rabbinin meleklerinden biri sanırsın. O sana şöyle der: "Ey Allah'ın dostu! Ben sadece senin bir hizmetçimim. Senin emrine verildim. Benden başka yetmiş bin uşağın daha vardır." Sonra parlaklık ve nurlarıyla hizmetçiler birbirini takip eder. Her biri seni saygıyla selâmlar.

Cennet Saraylarına Varış

Sen Cennette iken gönlünün sevincini bir düşün! Uşakların, huzurunda ayakta beklemekte, sana saygı göstermektedirler. Arkasından sedeflerindeki incileri andıran hizmetçilerin seni karşılayıp selâmlıyorlar. Sonra gelip huzurunda divan duruyorlar. Daha sonra uşak ve hizmetçiler kafilesi arasında ihtişamla yürüyorsun. Sana, saraylarına, Mevlân ve Sultan'ının senin için hazırladığı nimetlerin yanına kadar refakat ediyorlar. Sarayının kapısına geldiğinde, perdedarlar kapıyı açıyorlar, perdeleri kaldırıyorlar. Hepsi de sana saygı ve tazim göstererek ayakta bekliyorlar. Saraylarının kapıları açılıp salonlarının parlak güzelliğinden, süslü ağaçlarından, nefis bostanlarından, parlak avlularından, aydınlık oda-

larından perde kaldırıldığı zaman göreceklerini bir tahayül et!

Sen bütün bunlara bakarken, birden bire hizmetçilerin zevcelerine yüksek sesle müjdeyi iletiyorlar: “Bu falan oğlu falandır. Sarayının kapısından içeri girmiştir!” Onlar senin geliş ve saraya giriş müjdeni duyar duymaz, perdeler arkasındaki karyolarına serili yataklarından aşağı atlarlar. Çadırlar ve kubbelerinin altında gözlerin onlara bakmaktadır. Seni görmeye karşı duydukları sevinç ve özlemin kendilerini nasıl da hafiflettiğini ve yataklarından inişlerini görmektesin. O nazlı, niyazlı, hüsün ve cemalli güzellerin çalımla ileri doğru atılışlarını bir tasavvur et!

Güzel çehreleri ile, hülle ve ziynetleri içerisinde, vücutları nazla beslenip büyütüldüklerini gösterir biçimde her birisinin hızla ileri atıldığını bir düşün! Mükemmel kametiyle divanından kubbesinin salonuna ve çadırının ortasına inişini bir göz önüne getir! Çadır ve kubbelerinin kapısına ulaşmaya kadar hızla ilerlerler. Sonra sen gelinceye kadar içinde bekletildikleri çadır ve otağlarının kapısının yanlarına ellerini dayarlar. Böylece ayakta durup baş ve çehrelerini dışarıya uzatırlar. Senin gelişinden dolayı sevinç ve neşeyle dolu bir kalb ve büyük bir merakla sana bakarlar.

Ceylan Gözlü Güzeller

Gönlünün sevinci ve kalbinin neşesiyle durumunu bir düşün! Gözlerin onlara ilişmiş, güzel yüzlerine ve nazlı gözlerine bakışın takılmış. Onlarla yüz yüze gelince gözlerin şaşar, gönlün sevinçle taşar, gözlerinin gördüğü, gönlünün hissettiği saadet duygusunun doldurduğu kalbinin heyecanından şaşkın ve kendinden geçmiş gibi kalakalırsın. Sen onlara doğru haşmetle yürürken, birden bire otağlarının kapısına kadar gelirsin. Onlar da hızlıca ve telaşla sana doğru gelirler. Aşk ve muhabbet

onları hafifletmiştir. Vücutlarının nazla beslenmesinden ve cisimlerinin ahenk ve mükemmelliğinden salınarak yürürler. Sonra onlardan her biri sana şöyle seslenir: “Sevgilim, bize geç gelmene sebep olan nedir?” Sen şöyle cevap verirsin: “Allah şu şu günahımdan dolayı beni o kadar çok bekletti ki, ben size kavuşamayacağımı sandım.” Sündüs ve ipek giysiler içerisinde, sana olan özlem ve sevgilerinden aceleyle yürüdükleri için lüks elbiselerinin eteklerini misk zemini üzerinde sürüyerek etrafa hoş koku yayılmasına ve zaferan otlarının dalgalanmasına sebep olurlar. Onlardan en önde olanı, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in buyurduğu gibi, parmak uçlarını, bileklerini ve yüzüklerini sana uzatır.

Kâfur ve zaferandan yaratılmış, binlerce sene nazla beslenmiş parmakların güzelliğini bir düşün! Ellerini sana uzattığında nasıl bir nurla parladığını ve nasıl bir ışık saçtığını bir tasavvur et! Parmaklarını parmakların arasına aldığında, nazla ve niyazla beslendiğinden ipek gibi yumuşaklığıyla neredeyse parmakların arasından kayacaktır. Ellerine dokunmaktan aldığın latîf ve hoş duygu gönlüne ulaşır ulaşmaz sevincinden aklın uçar gibi olur. Sonra onun nazlı ve niyazlı bedenine elini uzatıyorsun. O da seni bağrına basıyor. Elini boynuna doluyorsun. Ellerin gerdanlıklarına değiyor. Birbirinizi candan kucaklıyorsunuz. Seni bağrına bastığında, cisminin nazlılık ve nazeninliğinden âdete garkoluyorsun. Onun hüsn-ü cemalinden ve kucaklama lezzetinden duyduğun hazza bir düşün!

Sonra onun güzel ve hoş kokusunu koklarsın. Gönlün ondan başka her şeyden geçer. Öyle ki ona dokunmadan ve hoş kokusunu almadan ötürü ruhuna ulaşan sevince gark olur ve sürurla dolar. Sen bu hâldeyken birden bire diğerleri de yanına üşüşürler, seni kucaklar ve buseler kondururlar. Yüzün, onların buseler konduktan sonra misali ağızlarıyla dolar. Yüz güzellikleri seni kaplar. Saçlarıyla vücudunu örterler. Hoş kokuları bur-

nunu doldurur. Onlar böyle, seni öpüp koklarken ve nazlı bedenleriyle kucaklarken bir düşün! Sana olan derin sevgileri ve uzun özlemleri nedeniyle sana sarıldıklarında büyük bir mutluluk hissederler. Seni bırakmak istemezler ve senin hoş ve nefis kokunla saadete gark olurlar.

Allah'ın Vaadi Haktır

Sürur ve saadet gönlünde iyice yer edip, neşenin lezzeti bütün bedenine yayılınca, Allah'ın (dünyada) sana olan vaadini hatırlarsın. Bunun üzerine sana verdiği sözü gerçekleştiren ve vaadini yerine getiren Allah'a yüksek sesle hamd edersin.

Sonra, iyi işlerde çaba ve gayretinle onları Allah'dan istediğini hatırlarsın. İşte sen onları öpüp koklarken dünyada işlediğin o salih amellerinin mükâfatıyla yüzyüzesin: *“Çalışanlar böylesi bir başarı için çalışsın!”* (Saffat Sûresi: 61) Sonra onlar sana, sen de onlara övgüler yağdırırsınız. Sonra hepsi, güzel huylarıyla hayatını şenlendireceklerini yüksek sesle şöyle dile getirirler: *“Biz hoşnut olanlarız, hiçbir zaman kızmayız. Biz karar kılmışlarız, hiçbir zaman göçmeyiz. Biz ebedî yaşayanlarız, hiçbir zaman ölmeyiz. Biz nimetler içinde nazla büyüyenleriz, hiçbir zaman sıkıntı çekmeyiz. Müjdeler sana, sen bizimsin, biz de seniniz!”* Sonra onlarla birlikte yürümeye devam edersin. Sen hurilerden, vildan ve hizmetçilerden meydana gelen kafilenin arasında yürürken ne güzel bir manzara arz edersin!

Nihayet bazı otağlarının yanına varırsın. Yakut ve zümrütle süslenmiş içi boş bir tek inciden meydana gelen bir çadır görürsün. İçine bir göz atarsın. Yataklarını, halılarını, yastıklarını, odalarının güzel yapılmasını görürsün. Binaları, inci ve yakuttan büyük taşlar üzerinde katlar hâlinde örülmüştür. Sonra astarları ipek ve atlasan olan döşekler serili ve bütün yüksekliğiyle tahtını

bulursun. Çarşaflarının yüzünden yoğun bir nur yükselmekte, kenarlarındaki ipek ve dibactan yeşil tüylerin güzelliği göz kamaştırmaktadır. Burası özel meclis fasıllarının yapıldığı yerdir. Bunlara baktıkça gözlerin şaşar. Sonra tahtından, zevcelerin için kurulmuş özel mahfili seyredersin. Orada bir zevcen karyolasından yukarıdaki tahtına bakıp durmaktadır.

Küçük Birer Cennet: Huriler

Kapıların, perdelerin, kubbe ve salonunun güzelliğini bir düşün! Güzel yataklarıyla, tahtlarıyla, sütunlarıyla, yüksekliğiyle, halılarıyla ve kurulu otağlarıyla hepsini bir tasavvur et! Yatağına yaklaştığında, tahtınla birlikte durursun. Zevcen önce oraya çıkar. Sen de peşinden çıkar-sın. Oraya çıkınca karşı karşıya oturursunuz. Bu şekildeki manzaranız ne güzeldir!

O, yüzünün hüsn-ü cemali ve cisminin nazlılığıyla kıymetli elbiseleri ve ziynetleri içerisinde, kolunda bilezikleri, parmağındaki yüzükleri, ayağındaki halhalları, belindeki kemerleri, inci ve cevherle süslü atkıları, boynundaki gerdanlıkları, bütün bunların üzerinde başındaki inci ve yakutla süslenmiş tacı, tacının altından ve omuzları üzerinden eteklerine ve ayaklarına kadar serpilmiş saçı bulunmaktadır.

Sen onun ayna gibi olan boynunda kendi yüzünü, o da senin boynunda kendi yüzünü görebilmektedir. Cennet çocukları çadırının etrafında senin ve zevcenin hizmetini beklemektedirler. Otağının kenarlarından ağaç dalları meyveleriyle sarkmakta, sarayının etrafında ırmaklar muntazam bir biçimde akmakta, o ırmaklardan kollar otağının üzerine uzanarak, şarap, bal, süt ve selsebilini sana sunmaktadır. Senin ve zevcenin güzelliği doruğa ulaşmış bulunmaktadır. Sen de ipek ve sündüsten elbiseler giymiş, vücudunun her mafsalına altın ve inciden bilezikler takmışsın. İnci ve yakuttan mamül

taçın, başının üzerinde durmaktadır. İnciden olan taçın çehreni nur ile parlatmaktadır. Husûsî Cennetin ve bütün sarayların senin vücudunun parlaklığından ve yüzünün nurundan pırıl pırıl aydınlanmaktadır.

Cennet Irmakları

Sarayların şeffaf olup içeriden dışarıyı gösterdiği için bütün zevcelerini ve hizmetçilerini, saraylarının bütün binalarını görebilmektesin. Ağaçlarının meyveleri üzerine kadar sarkmakta, şarap ve süt ırmakların altından, su ve bal ırmakların ise üzerinden akmaktadır. Sen zevcelerininle birlikte koltuklarında oturmakta. Kapılarının kanatlarını açmış, üzerine ise otağının perdesini çekmişsin. Hizmetçiler ve Cennet çocukları çadırının etrafını sarmışlar. Sen onların Rabbine olan tesbih seslerini işitmektesin. İçinden geçen her şeyden anında haberdar olur ve canının çektiği ve arzu ettiği her türlü nimet ve ikramı getirip sana sunmaktadırlar.

Sen ve zevcen, en mükemmel şartlarda ve eksiksiz nimetler içerisinde. Onun hüsn-ü cemal ve mükemmelliğine baktığında hayretten hayrete düşüp gözlerine inanamazsın. Güzelliğinden dolayı kalbin coşar. Sevimsizliğinden dolayı gönlün kendisine ısındıkça ısınır. Sen koltuğunun üzerinde otururken, o senin nedimin olup, birlikte Cennet içeceklerinden içersiniz, inciden kadehler ve gümüş gibi beyaz cam sürahilerle birbirinize Cennet şarabı, selsebil ve tesnîm ikram etmektesiniz. Onun elindeki yakut ve inciden kadehi bir göz önüne getir!

İnci gibi parlayan güzel dişleriyle gülümseyerek sana kadehi uzatıyor. Parmaklarının nuru, yüz ve gerdanının nuru, Cennetin nuru ve karşıda duran senin yüzünün nuru birbirine karışarak kadehe yansıyor. Parmakları arasındaki kadehte, kadehin parlaklığı, şarabın parlaklığı, yüz ve gerdanının parlaklığı, dişlerinin parlaklığı

toplanıyor. Senin gibi Cennette yaratılışı mükemmel ve henüz tüyleri çıkmamış bir delikanlı hâline gelen, parlak yüzlü, bembeyaz cisimli, şık elbiseli; içine yakutun kırmızılığı, incinin beyazlığı karışmış som altından yapılmış sarı ziynetli bir gencin (kendinin) saçlarını ne zannedersin! Zevce olarak sana ihsan edilen o gül yüzlü de ne güzeldir!

Çocuk gibi masum, cana yakın, hoş sözlü ve mükemmel yaratılışlıdır. Yüzünün güzelliği ne harikadır! Göğüsleri ne beyaz, bedeni ne zariftir! Nazla beslenip büyü-tülmesi kendisine mükemmel bir letâfet ve nezâket kazandırmıştır. Ceylan gözleriyle nazlı nazlı sana bakmakta, tatlı ve açık sözleriyle seninle konuşmakta, aşk, sevgi ve coşkuyla seninle oynamaktadır. Elinde, sadeliği ve cisminin inceliğiyle şeffaf ve eşsiz yakuttan veya gölgesiz saydam inciden bir kadeh bulunmaktadır. Elinin güzelliği ve yüzüklerinin nuruyla kadehin güzelliğine daha bir güzellik katmıştır. Kendisinin beyazlığı, içeceğin beyazlığı, tutanın elinin beyazlık ve güzelliğiyle kadehin güzelliğini bir tasavvur et! İnci, yakut veya gümüşten olan kadehin onun mükemmel parmakları arasındaki manzarasını bir göz önüne getir. İnci gibi güzel dişleriyle gülerek kadehi sana uzatıyor. Parmaklarının nuru, yüz ve gerdanının nuruyla birlikte kadehe yansıyor.

Nur Üstüne Nur

Sen karşısında oturuyor ve sen de gülüyorsun. Elindeki kadehin üzerinde, senin nurun, kadehin nuru, içeceğin nuru, onun yüzünün, gerdanının, gülüşünün nuru ve Cennetin nuru bir araya geliyor. Kadehi bütün bu nur ve ışıklarla bir tasavvur et! Ellerin pırıl pırıl parlıyor. Ellerindeki bütün yüzük ve bilezikleriyle kadehi sana uzatıyor. O ne tatlı uzatma ve ne göz alıcı el!

Sonra o güven, lezzet ve sevinç ülkesinde peş peşe şarap kadehlerini sunuyor. Sen de elinden alıyor, dudaklarının üzerine koyuyor ve yudum yudum içine çekiyor-

sun. Neşesi ta kalbine kadar sirayet ediyor. Lezzeti organlarına yayılıyor. Ondan daha önce hiç tatmadığın bir haz ve lezzet alıyorsun. Cennet çocukları etrafında hizmet için ayakta durmaktadır. Bunu düşün! Elinden kadehi alıp içersin, arkasından ellerinle ona geri verirsin, o da güler ve güzel elleriyle senden alır. Bu ne tatlı gülüştür! Böylece kadeh ellerinizde dolaşır durur. İçeceğin nuru yanaklarına yansır. İkiniz de yüksek sesle Mevlânız ve Efendinize hamd ve tesbih edersiniz. Çocuklar ve hizmetçiler de size cevaben tesbih ve tehlil (lâ ilâhe illallah) seslerini yükseltirler. O saray ve otağlarda, nağmelerle yükselen o ses ne güzeldir! Siz böyle lezzet ve sevinç içerisindeyken, yüz yıllar geçmiş ve siz kalblerinizin nimetlerle meşgul olmasından farkında bile olmamışsınız.

Ziyaretçi Melekler

Birden grup grup melekler ziyarete gelirler. Rabbinden kıymetli ve latif hediyeler getirirler. Rabbinin bu elçileri sarayını bekleyen nöbetçiler ve hizmetine amade uşakların yanına vardıklarında onlardan, yanına varmak ve Mevlândan sana getirdiklerini takdim etmek için izin isterler. O zaman nöbetçi ve perdedarların Rabbinin meleklerine şöyle derler: “Allah’ın dostu, eşleriyle birlikte meşgul ve istirahattedir. Biz ona olan saygı ve tazimimizden rahatsız etmek istemiyoruz.” İşte büyük ve yüce olan Rabbin bu gerçeğe şu âyetiyle işaret buyuruyor: “...Cennetlikler, gerçekten nimetler içerisinde sefa sürerler.” (Yasin: 55) Müfes-sirler bu âyeti işaret ettiğimiz şekilde açıklarlar. Bu ne büyük nimet, ne muazzam saltanat ki, Rabbinin elçileri bile yanına varmak için izin isterler!

Cennetinde dostlarının şanını yücelten Rabbin bu saltanata şöyle işaret buyuruyor: “*Ne yana bakarsan bak yığınla nimet ve ulu bir saltanat görürsün*” (İnsan: 20) Bu âyetin tefsirinde şöyle denilmiştir: Bu saltanat

meleklerin kendilerinden izin istemelerine işarettir. Kapıda Allah’ın gönderdiği elçi şöyle seslenir: “Ey Allah’ın dostu, iznin alınmadan yanına girilemez. Ey Allah’ın dostu, sen Allah’ın rızasına ermişsin, saltanat, arzu ve hayallerinin zirvesine ulaşmışsın.”

Perdedarlarının, yanına varmaları için senden izin istemeyeceklerini söylediği zaman melekleri ve şu sözlerini bir tahayyül et: “Biz ona Allah tarafından gönderilen elçileriz. Rabbinden birçok hediye ve armağanlarla geldik.” O zaman perdedarların hemen davranırlar ve yanına varmaları için senden izin isterler. Perdedarlarının o andaki durumlarını bir düşün! Kapıyı çalmak üzere ellerini kırmızı altın tahtalar üzerinde inci ile süslenmiş yakuttan halkaya uzatır ve sarayının kapılarını çalarlar. Yakuttan halkalar inci ve zümrütten olan sarayının kapısına değince, duyabildiğin en güzel sestene daha güzel bir ses çıkarırlar. Bu sesi duyanların kulakları haz, gönülleri neşeyle dolar. Ağaclar kapının bu sesini duyunca meyveleri birbiri üzerine eğilir. Bundan da hoş ve nefis kokulu bir meltem yayılır. Sen yüzünün cemali ve nurunun parlaklığıyla otağından dışarı çıkarsın. Perdedarlar sana doğru koşarak gelirler. Hürmetlerinden ve nurunun gözlerini kamaştırmasından dolayı gözlerini kaldırıp sana bakamazlar. Şöyle derler: “Ey Allah’ın dostu, Allah’ın sana gönderdiği elçiler kapıda bekliyorlar. Yanlarında Rabbinden getirdikleri kıymetli hediyeler vardır.” Sen onlara şöyle cevap verirsin: “Mevlâ’nın elçilerine izin verin!” Sen izin verir vermez, kapıcılar kendilerine sarayın kapısını açarlar. Sen koltuklarına yaslanıyorsun. Senin oturma salonuna girerler.

Cennet çocukları önünde el pençe divan durmuşlardır. Melekler, güzel sûretleriyle ellerindeki hediyeler parıldayıp nurlar saçarak sana doğru gelirler. Değişik kapılardan bulunduğu yere girerler ki, Rabbinin sana verdiği, “her kapıdan bir selâm” sözü gerçekleşsin. Her kapıdan güzel nağmeleriyle “Esselâmü aleyküm!” diye-

rek sana selâm verirler. Sonra da şunu eklerler: “Ey Allah’ın dostu! Rabbin sana selâm söylüyor. Sana bu hediyeye ve armağanları gönderdi.”

Beklenmeyen Yeni Mutluluklar

Rabbinin sana olan armağan ve lütufları karşısında kalbinin sevincini bir düşün! Melekler yanından ayrılınca, Allah’ın sana bir nimeti olan zevcene bakarsın. Gözlerin şaşakalmış, sevincin kat kat artmıştır. Sen onunla birlikte son derece sevinç ve mutluluk içinde bulunurken, Allah’ın senin için yarattığı bir başka zevcenden en güzel bir nağme ve en tatlı bir ifadeyle şöyle bir çağrı gelir: “Ey Allah’ın dostu, bizim senden nasibimiz yok mudur? Bize de bakma zamanın gelmedi mi?”

Kulakların onun güzel sözleriyle dolar dolmaz, güzel nağmesine karşı içinde doğan aşk ve sevgiden dolayı neredeyse kalbin yerinden uçar. Hemen cevap verirsin: “Allah hayrını versin, sen kimsin?” Hemen cevap verir: “Ben Allah’ın kendileri hakkında şöyle buyurdıklarındanım: “...*Onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilmez.*” (Secde Sûresi: 17)

Tahtından hızla inip otağının ortasına gelişini bir göz önüne getir! Sonra emrine verilen Cennet çocuklarının ve hizmetçileriyle birlikte yürürsün. Onun da çocukları ve hizmetçileri seni karşılıyorlar ve sana refakat edip inci ve yakuttan bir saraydaki kırmızı yakuttan yapılmış bir otağa seni götürüyorlar. Sen sarayının kapısına yaklaştığında uşak ve hizmetçilerin sana kapıları açıyorlar. Sen mutluluk ve sevinç dolu olarak içeri giriyorsun. Sarayın kapısını, perdelerin güzelliğini, uşak ve hizmetçilerin hüsün ve cemalini bir düşün!

Sonra eşinin seni çağırdığı sarayının kapısından içeri giriyorsun. Girer girmez gözlerin yeşil zümrüitten olan duvarlarının güzelliğine, bahçelerinin, göz alıcılığına,

yapısının çekiciliğine, avlusunun parlaklığına takılır. Zevcenin içinde bulunduğu otağa bakıyorsun. Senin ve eşinin yüzünün nurundan zaten nuranî olan otağ daha da aydınlanıp parlar. O seni ipek, atlas ve erguvandan döşekler üzerinden seyrederek. Hemen tahtından iner. Sana olan şiddetli özlem onu hafifletmiş, aşk onu rahatsız etmiştir. “Merhaba!” diyerek saygı dolu ifadelerle seni karşılar. Sonra seni kucaklamak üzere yaklaşır. - Nitekim Enes bin Malik (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)’den, hurilerin Allah’ın dostunu karşılayıp onunla tokalaştığını söylediğini nakletmiştir.- Olanca güzelliği ve eşsiz yüzükleriyle ipek gibi yumuşak ellerinin avucunda bulunuşunu bir tasavvur et!

Sen yüzünün güzelliği, cisminin nazlılığından, saç tellerinin parıldamasından duyduğun hayret ve hayranlıkla kendinden geçmiş gibisin. Sonra elinden tutarak birlikte senin kurulu tahtına geliyorsunuz. Birlikte tahta çıkıyorsunuz. Üzerinize muhteşem gerdek perdesi geliyor. Eşini kucaklıyorsun ve bu hâlde üzerinizden uzun zamanlar geçiyor. Sonra hizmetçi Cennet çocukları, sürahi ve kadehlerle huzurunuzda gelip el pençe divan durarak, saf hâlinde bekliyorlar. Sonra size sakîlik yaparak içecek ikram ediyorlar.

“Katımızda Dahası Vardır!”

Siz bu şekilde sevinç ve neşe doluyken, birden başka bir sarayından başka biri seslenir: “Ey Allah’ın dostu! Bizim senden nasibimiz yok mu? Bizi özleyeceğin an gelmedi mi?” Sen hemen sorusuna soruyla karşılık verirsin: “Allah hayrını versin, sen kimsin?” Sana şöyle cevap verir: “Ben aziz ve celil olan Allah’ın kendisi hakkında şöyle buyurduğu kişiyim: “...*katımızda dahası da vardır.*” (Kaf Sûresi: 35) Bunun üzerine sen onun yanına varırsın. Böylece saraylarındaki, ölmez çocuklar ve itaatkâr hizmetçiler arasındaki eşlerini tek tek ziyaret

ederek sonsuz bir nimet ve mükemmel bir sevinçle dolaşıp durursun. Her türlü sıkıntı senden uzaklaştırılmış. Her çeşit eksiklik senden giderilmiş. Her türlü kirden temizlenmişsin. Orada ayrılık nedir bilmezsin. Çünkü Yüce Allah kalbine yönelerek üzüntülere şöyle buyurmuştur: “Buradan yok olun ve sonsuza dek geri dönmeyin!” Sevince emrederek şöyle buyurmuştur: “Burada yerleş, sonsuza dek ayrılıp gitme!” Hastalıklara şöyle buyurur: “Bedeninden uzaklaşın, sonsuza dek de ona gelmeyin!” Sağlığa şöyle buyurur: “Bedenine yerleş, hiçbir zaman uzaklaşma!”

Öldürülen Ölüm

Senin gözlerin önünde (bir koç şekline getirdiği) ölümü boğazlar. Sen artık ölümden emin kalmışsın ve ondan hiçbir zaman korkmazsın. Sana Rabbinin yakınlığı ve Cenneti ihsan edilmiş. Senden razı olduktan sonra bir daha ebediyen O'nun gazabından korkmazsın. Nimetler içerisinde yüzersin, nikmet ve azabının geleceğinden korkmazsın. Çünkü sen kesin olarak biliyorsun ki, aziz ve celil olan Allah seni seviyor, senden razıdır ve içinde yüzdüğün nimetlerden memnundur. Allah'ın saadet yurdu ne muazzamdır! Allah'ın yakınlık ve himayesi ne büyüktür!

Arş seni gölgelendirmekte. Melekler, ölümle yok olmayan sonsuz bir hayatta, gidecek diye korkmadığın nimetler içerisinde Rabbinden sana sürekli lütuf ve ihsanlar getirirler. Rabbinin azabından eminsin. Senden razı olduğuna kesin inancın var. Afvının serinliğini tâ kalbinde hissediyorsun.

Tuba Gölgesinde Sohbet

Allah'ın diğer bütün dostlarıyla birlikte zamanın musibetlerinden ve çağların nahoş hadiselerinden emin

olarak ve Tuba ağacının gölgesinde sohbetler yaparak sonsuza dek orada ikamet edeceğini biliyorsun. Senin de içinde bulunduğun Allah dostları Tuba ağacının gölgesinde sohbet ederken, Allah, meleklerinden birine emrederek, kendilerine verdiği sözü yerine getirmek istediğini, gayet derecede ikram ve büyük bir sevince gark etmeyi arzu ettiğini ilan etmesini söyler. Bunu da onları kendisine yaklaştırmak, “Hoş geldiniz!” dileklerini doğrudan doğruya kendilerine iletmek, mübarek cemalini onlara göstermek, böylece en üstün bir makama çıkmalarını, sevincin doruğuna ulaşmalarını ve saadetin zirvesine erişmelerini sağlamak istediğini ferman eder.

Rabbinden Gelen Davet

O anda birden bire şöyle ilan eden meleğin sesini işitirsin: “Ey Cennet halkı! Allah'ın size verdiği bir söz var ki, henüz yerine gelmemiştir!” Cennetlikler, kendilerine ihsan edilenleri çok büyük gördüklerini belirterek cevap verirler. Cennete girdirildiklerini, azabından emin kıldıklarını, dolayısıyla mazhar oldukları lütuf ve ihsandan daha ötesi olmadığını söylerler. Sen de onlarla birlikte şöyle dersin: “Yüzümüze rahmetle bakmadı mı? Bizi Cennete koymadı mı? Bizi Cehennemden kurtarmadı mı?”

Bunun üzerine melek kendilerine şöyle seslenir: “Allah, sizden Kendisini ziyaret etmenizi istiyor. O'nu ziyaret edin.” Onlar bu vaziyette iken, sevinç ve sürurlarından kalbleri, ruhları ile birlikte bedenlerinden uçacak gibi olurken bir de bakarlar ki, melekler yakuttan yaratılmış, sonra da ruh üfürülmüş, dizginleri altından cins atlarla birlikte kendilerine doğru geliyorlar. Atların yüzleri parlaklık ve güzellik bakımından kandiller gibidir. Küçük ve büyük pislikten temizdirler. Kanatlıdırlar. Eğerleri Cennetin kırmızı ipekleri ve bembeyaz tiftiğindedir. Sırtında kırmızı ve beyaz olmak üzere iki hat

vardır. Biçim olarak da dünyadaki en eşsiz cins atları andırmakla birlikte insanlar onlar gibi güzelini görmemişlerdir.

Uçan Atlar

Hareket etmeye başlarken olanca kırmızılığı, parlaklığı ve parıldayan nuruyla Cennetin yakutundan yaratılan o cins atları ve ne kadar güzel olduklarını bir düşün! O atları, Cennet altınından yaratılan dizginlerini ve onları getiren meleklerin yüz güzelliğini bir göz önüne getir. Melekler dizginlerinden tutmuş, senin de içinde bulunduğun Allah dostlarına doğru geliyorlar. Onlar koşarken son derece güzel yürüyüşlü ve rahvandırılar. Çünkü cins atlar olup, insanların eğitmesine ihtiyaç kalmadan yaratılıştan eğitilmiş olarak var edilmişlerdir. Son derece uysal olup hiç sıkıntı vermeden istenildiği yöne sevkedilebilirler. Meleklerin bu atlarla birlikte Cennetliklere doğru gelişini bir düşün!

Nihayet yanlarına geldiklerinde o atları çöktürürler. O atların duruş ve oturuşlarının güzelliğini bir göz önüne getir. O anda, onlardan birine binip Rabbini ziyaret edenler arasına katılacağını biliyorsun. Melekler o atları çöktürüp, atlar salih insanların istirahat yeri olan Tuba ağacı altında, zaferan bahçeleri içerisindeki misk tepcikleri üzerine ihınca, melekler Allah'ın dostlarına dönerek o tatlı nağmeleriyle şöyle derler:

“Ey Rahman'ın dostları! Rabbiniz olan Allah size selâm söylüyor ve ziyaretine gitmenizi istiyor. Dolayısıyla O'nu ziyaret ediniz ki, O size baksın, siz de O'na bakasınız. O sizinle, siz de onunla konuşasınız. O size cevap versin, siz de O'na cevap veresiniz. Size olan fazl ve rahmetini artırsın. Hiç şüphesiz O, geniş bir rahmet ve büyük bir lütuf sahibidir.”

Senin de aralarında bulunduğun diğer Allah dostları bu sözleri duyunca, Rablerine olan sevgi ve özlemlerinden dolayı hemen koşarak atlarına binerler. Rablerine yakın olmak ve hakikî sevgililerini görmek için yüzlerinin güzelliği, nuru ve parlaklığıyla nasıl da hızla atılacaklarını bir düşün! Sen de onların arasındasın! Sağ ayaklarını yakut, zümrüt ve inciden yapılmış özenlerine attıkları anı bir tasavvur et! Ayaklarının güzellik ve yumuşaklığını bir göz önüne getir! O ayaklar güzellik bakımından dünyadaki yapı ve özelliklerinden tamamen farklı bir biçimde yeniden yaratılmışlardır. Allah o ayakları Cennetinde her türlü afetten muhafaza etmiş ve yaratılışlarını boyalı yapmıştır. Sonsuza dek misk tepcikleri ve zaferan bahçeleri arasında dolaşırlar. Allah dostlarının yakut ve inciden özenlere uzattıkları o ayakların saçtığı nurun güzelliğini bir düşün! En güzel Cennet atlarının en güzel özenlerindeki o ayakların parlaklığını bir göz önüne getir. Hiçbir zorluk ve meşakkatle karşılaşmadan ikinci ayaklarını da özenliğe atarak, halis ipek ve erguvanla kaplı inci ve yakuttan binekleri üzerinde doğrulurlar. Erguvanın kırmızılığı arasında incinin beyazlığı ne büyük bir güzellik arzeder! Sen ve onlar cins atlarınızın üzerine kurulunca, atlarını şahlandırırılar. Atların şahlanmasıyla ayakları altından savrulan misk tozları onların elbiseleri ve üzerlerine serpilir. Sonra bütün atlar düzgün bir tek saf halinde dizilirler. Hiçbir eğriliği bulunmayan dümdüz bir kfile oluşur. Biri diğerinin önüne geçmez. Bu ne muazzam kfile ve ne muhteşem süvari topluluğu!

Dümdüz bir saf hâlinde uzanan atlarının ve yüzlerinin sergileyeceği manzarayı bir göz önüne getir. Yüzlerini bir nur halesi kuşatmış, başları üzerinde inci ve yakuttan taşlar bulunmaktadır.

Milyarlarca Nuranî Sima

Bütün Cennetliklerin yüzlerinin bir araya gelişini ne zannedersin?! Milyarlarca nuranî simanın bir anda sergilediği manzarayı ne sanırsın! Başlarındaki inci ve yakuttan taçları sayıp bitirmek mümkün değil. Yüzlerinde parlak tebessümler ve çehrelerinde sevinçli güllücükler parıldamaktadır. Cins atlarıyla, kafilesinin intizamlı yol alışıyla, Allah dostlarının başlarındaki parlak taçlarının tek çizgi hâlinde dizilişyle, bu taçları giyenlerin parlaklığıyla bu süvari kafilesini bir düşünsen, sonra da onlar gibi olma özleminden canını versen sana çok görülmez.

Eğer düşünürsen, sana onlara özenmek yakıştığını anlarsın. Çünkü Rabbinin o dostlarına dünyada verdiği sözü mutlaka yerine getireceğini kesin olarak biliyorsun. Saf iyice düzene girip, başlar üzerindeki taçlar tek çizgi hâlinde dizilince: “Rabbimize gidelim!” diyerek hızla koşmaya başlarlar.

Yakuttan tırnaklarıyla tek çizgi hâlinde ve aynı tempoda biri diğerinin önüne geçmeksizin yol alırken o cins atları bir düşün! Sırtlarındaki Allah dostlarının vücutları nazla titreşiyor. Yürürken omuzları hep aynı hizada, koşarken atlarının ayakları ve özenmeleri de düz bir çizgi hâlinde uzanıp gidiyor. Ayaklarıyla zaferan otları dalgalanıyor. Cennet ağaçlarına yaklaştıklarında, ağaçlar kendilerine meyvelerinden atar. Onlar seyir hâlindeyken atılan meyveler gelip ellerine düşer. Ellerinde o meyveler ne güzel! Ağaçlar yana kayar ve yollarından çekilirler. Çünkü Mevlâları, o ağaçlara saflarını bölmelerini, düzgünlüklerini bozmamalarını ve Allah dostuyla arkadaşının arasına gir-memelerini ilham etmiştir. Zira Cennetlikler, dünyada Allah için birbirini sevdiklerinden Cennette de arkadaşlıklar. Bu dostların kılık kıyafetlerini, elbiselerini, renklerini ve bineklerinin rengini de bir yapar.

Yol Veren Cennet Ağaçları

Düşün bir kere! Rabbinin lütfuyla arkadaşınla yanyana bulunuyorsun. Cennetin ağaçlarına yaklaşıyorsunuz. Ağaçlar meyvelerini silkiyorlar, kopan meyveler sizin ve diğer Allah dostlarının ellerine düşüyor. Sonra kökleriyle birlikte yollarından çekiliyor ve rahatça yollarına devam ediyorlar. Gönülleri hep gerçek sevgililerinin cemalini seyretmeye takılıdır. Sevinçle yürüyorlar. Birbirlerine dönüp bakıyorlar, konuşuyorlar, gülüşüyorlar, şakalaşıyorlar, Cennete koymasını konusunda verdiği sözünü yerine getirdiği için Rablerine hamdediyorlar. Böylece yürümelerine devam ederken, bir de bakarlar ki Rablerinin Arşına yaklaştıklarıdır. En güzel nur ve perdelerini görüyorlar. Bundan dolayı daha bir şevk, sevgi ve coşkuyla atlarını koşturuyorlar.

Düşün bir kere! Cins atları, düzenlerini bozmadan, pırıl pırıl parlayan yüzlerle uçuyorlar. Melekler onları çepe çevre sarmış, kendilerini Rablerinin huzuruna doğru sürdükçe sürüyor. Nihayet Mevlâlarının Arşının dibine kadar geliyorlar. O mekânın genişliğini, nurunun güzelliğini, parlaklık ve çekiciliğini bir düşün! Misk tepeleri üzerinde sıra sıra yastıklar dizilmiş ve halılar serilmiştir. Onlardan her biri kendisine hazırlanan yeri tanır. Tahtlar, Allah'ın seçkin ve sevgili kulları içindir. Kendileri için hazırlanmış minberlere, koltuklara, minderlere ve halılara yaklaşıp, minber, koltuk veya mindere doğru o güzel ayağını özenmeden indirince, hâllerini bir düşün! Nihayet yerlerine kurulurlar. İnci ve yakutla yükseltilmiş koltuklara oturan o diz ve bedenlerin içinde bulunduğu nimet ve konforu bir düşün! O ne muazzam makam ve Allah dostlarının o makamlara kuruluşu ne muhteşem kuruluştur!

Herkes yerlerini alıp, makamlarına rahatça oturarak perdeler de nur ile parlayınca gözlerinin aldığı lezzeti varın siz kıyas edin! Hepsi dikkat kesilip can kulağıyla

gerçek sevgililerinin söze başlamasını bekliyorlar. Mevlâları ve Sultanlarının, manevî derecelerine göre kendi yakınında onlara lütfedeceğine söz verdiği gerçek makamlarındaki oturuşlarını bir tasavvur et!

Allah'a En Yakın Olanlar

Evet, onların orada Allah'a olan yakınlıkları, manevî mertebelerine göredir. Allah'ı en çok sevenler, O'na en yakın oturanlardır. Çünkü, onlar dünyada en çok Allah'a sevgi ve muhabbet beslemişlerdir. Allah'ın Arşına en yakın oturanlar, insanlara karşı O'nun hükümlerini uygulayanlar ve hüccetler ve delillerle dinini savunanlardır. Peygamberler ve Sıddîkler de makamlarına göre Aziz ve Rahim olan Allah'a yakın bulunurlar. Ziyaretine gidilen Zat ne büyük, ne yüce ve ne uludur!

Güzel izzet ve ikramları, yüzlerinin hüsn-ü cemali ve parlaklığı ve arşın saldığı nur ve perdelerinin parlaklığıyla onların o meclislerini bir düşün! Sağlam bir akılla, o meclislerini, koltuk ve minberlerinin parlaklığını ve müşahede ettikleri Rablerinin cemalini bir düşün! Senin buna duyacağın özlem ve arzudan ruhun uçsa, çok görülmez. Bu Allah'ı tanıyan, Rabbine ve O'nun cemalini görmeye müştak olan her akli başındaki insanın en büyük arzusu olduğuna göre bütün bunları sakın kafayla şöyle bir düşün! Belki bu vesileyle nefsin, seni bundan mahrum bırakan her şeyden ve seni Rabbine manen yaklaşmaktan alıkoyan her kötülükten elini çeker.

Meclis Tamam Olunca

Meclisleri tamam olup, herkes rahatça yerlerini alınca kendileri için sofralar serilir. Aziz ve Celil olan Allah ziyaretçilerine yemek ve meyvelerle ikramda bulunur. Allah'ın ziyaretçileri ve sevgili kulları için sofralar kurulur. Rahman'ın ziyaretçilerini ağırlamak için bizzat me-

lekler seferber olurlar. İçinde temenni bile edemedikleri türlü türlü yemekler ve çeşit çeşit meyvelerle dolu altın tepsileri önlerine koyarlar. Rablerinin kendilerine olan ikramından dolayı büyük bir memnuniyet ve sevinçle ellerini uzatırlar. Hiç şüphesiz her ziyaret edilen kişinin, ziyaretçisine izzet ve ikram etmesi hakkıdır.

Artık, O Kerîrn, Vahid, Cevad, Macid ve Azîm olan Allah'ın ikramı nasıl olur? Düşün bir kere! Mevlâlarının kendilerine olan ikramıyla mesrur olarak ve büyük bir sevinç içerisinde yemeklerini yiyorlar. Nihayet yemeklerini yiyince Yüce Allah meleklerle: "Onlara içecek ikram edin!" diye emreder. Artık hizmetçiler ve Cennet çocukları değil de bizzat melekler içi şarap, bal, su ve süt dolu inciden sürahi ve kadehlerle yanlarına gelirler. Rahman'ın meleklerinin elindeki o sürahi ve kadehleri bir düşün! Allah'ın dostları onlardan alıp içiyorlar. İçeceğin güzelliği ziyaretçilerin yüzlerine yansır.

"Dostlarımı Giydirin!"

Melekler, Allah'ın emrettiği içecekleri kendilerine ikram edince bu defa da Yüce Mevlâ şöyle buyurur: "Dostlarımı giydirin!" O anda melekleri bir göz önüne getir! Cennette benzerleri hiç giyilmemiş çok kıymetli elbiseler getirirler. Huzurlarında dururak o elbiseleri Allah'ın rıza ve ikramına layık bu bahtiyarlara giydirirler.

Onları bir düşün! Elbiseleri başlarına koyduklarında ayaklarına varıncaya kadar üzerlerine oturur. Güzelliğiyle yüzleri parlar. Sonra O Yüce ve Ulu Allah: "Onlara güzel koku ikram edin!" diye emreder. Bunun üzerine kendilerine türlü türlü misk ve daha önce hiç duymadıkları diğer Cennet kokularını getirip serpmek üzere bütün güzelliği, şiddetli parlaklığı ve göz alıcı nuruyla bir bulut kalkar.

Serpilen Hoş Kokular

Düşün bir kere! Emre muhatap olan bulut, üzerlerine hoş kokular yağdırıyor. Güzel rayihalar yağmur gibi üzerlerine yağıp yüz ve elbiseleri nefis kokular içerisinde kalıyor. Onlar yiyip içtikten, melekler kıymetli elbiseler giydirdikten ve bulut, üzerlerine güzel kokular serptikten sonra gözleri hayret ve sevinçten bakakalır, gönülleri Allah'ın rahmet ve keremine takılır durur.

Allah'ın Cemalini Seyretmek

Onlar bu durumda iken birden perdeler kaldırılır ve Rableri kendilerine cemaliyle görünür. Bir ona, bir de güzelce hayal bile edemediklerine -ki bunu güzelce hayal edebilmeleri asla mümkün değildir. Çünkü O öyle bir Kadim'dir ki yaratıklarından hiçbiri Kendisine benzemez- bakınca, evet O'na bakınca sevgilileri olan Allah, kendilerine merhabalarla şöyle seslenir:

“Merhaba kullarım! Hoş geldiniz!” Azamet ve güzelliğiyle Allah'ın kelâmını duyunca ne dünyada ne de Cennette bulamadıkları bir saadet ve sürur kalblerini kaplar. Çünkü, hiçbir şeyin Kendisine benzemediği Zatın kelâmını duyuyorlar.

Onları bir düşün! Hepsi başlarını eğmiş, O'nun sözlerini duymak için can kulağıyla dinlemektedir. Biricik sevgilileri ve göz aydınlıkları olan Zat'ın sözlerini dinlemenin verdiği sevincin nuru yüzlerini kaplamıştır. Allah'ın, bizzat sana hitaben söylediği sözlerini işitme sevincin şöyle dursun, dostlarına “Merhaba!” dediği anı tasavvur ettiğinde duyduğun sevinç ve O'na beslediğin muhabbetten ruhun uça çok görülmez. Allah onları “Selâm!” sözü ile selâmlar. Onlar da selâmını: “Selâm Sensin. Selâmet de Sendendir. Celâl ve ikram da sadece Sana mahsustur!” diyerek alırlar.

“Merhaba Ey Dostlarım!”

Yüce Allah sözlerine şöyle devam eder: “Merhaba ey kullarım, ziyaretçilerim, yaratıklarımın en hayırlıları, bana verdikleri sözü yerine getirenler, öğütlerimi tutanlar, Beni görmedikleri hâlde hakkımı gözetenler ve her hâl ve durumda Bana karşı ürperti içinde bulunanlar! Vücutlarınızda sizlerden razı oluşumun alameti olarak zahmet ve meşakkati gördüm. Zamanınızda hükmedenlerin size yaptıklarını müşahede ettim. İnsanların eza ve cefası, Benim hakkımı yerine getirmekten sizi alıkoymadı. Dileyin benden ne dilerseviz!” O anda onları bir görebilsen!

Bunları bizzat biricik sevgililerinden duyuyorlar. Onlara, dünyada, verdikleri ahdi yerine getirdiklerini, hakkını gözettiklerini ve sürekli olarak Kendisinden korktuklarını hatırlatır. Onlar da, O'nun haklarını gözetmeleri konusundaki iyiliklerinin boşa gitmediğini ve takdir edildiğini, korkularının mükâfatlandırıldığını ve merhabalarla karşılandıklarını duyunca sevinçten uçar gibi olurlar. Nitekim dünyada da bu arzu ve ümitte O'na kulluk etmişlerdi. O'na itaatte kusur etmedikleri ve O'ndan korkmada ihmal göstermedikleri zaman neşe ve sevinçten kalbleri âdeta uçuyordu. Şiddetli korkularından ve Allah'ın hakkını gözetip onu koruma endişesinden dolayı, dünyada itaatle boyun eğerek, içinde buldukları hâlden memnun oluyorlardı. Gönüllerini dolduran bir sevinçle, azamet ve celâline yemin ederek, O'nun kendi üzerlerindeki hakkını tam olarak yerine getiremediklerini belirterek cevap verirler. Bununla Allah'ı ta'zim ve nimetlerinin çokluğunu ifade etmek isterler. Çünkü Allah, onları Cennetiyle mükâfatlandırmış, ziyareti ve yakınlığı ve sözlerini dinletmekle şereflendirmiştir.

Sonsuz Minnetarlık

Onlar şöyle derler: “İzzet ve celâline, azamet ve yüce makamına yemin ederiz ki, Senin yüceliğini hakkıyla takdir edemedik. Hakkını tam olarak yerine getiremedik. Sana secde etmemize izin ver.” Bunun üzerine Rableri onlara buyurur ki: “Ben sizden ibadet zahmetini kaldırdım. Vücutlarınızı rahata kavuşturdum. Zaten siz dünyada uzun uzun ibadetle onu oldukça yormuştunuz. Alınlarınızı benim için secdeye koymuştunuz. Şu anda ise siz benim kerem ve rahmetime koşup gelmiş bulunuyorsunuz. Öyleyse dileyin benden dileyeceğinizi!” Bir başka hadiste şu ifadeler de yer almaktadır:

“Rablerine bakınca, onun için hemen secdeye kapanırlar. Bunun üzerine Allah Kendi yüce kelâmıyla şöyle seslenir: ‘Kaldırın başlarınızı! Şimdi amel zamanı değildir. Şimdi sevinç ve cemalimi seyretme zamanıdır.’”

Öyleyse aklınla, onların Sultanlarını gördükleri ve gerçek sevgilileri, gönüllerinin sırdaşı, gözlerinin sevinci, kalblerinin hoşnutluğu ve ruhlarının huzuru olan Allah’ın kelâmını işittikleri zaman yüzlerinin nurunu ve onlara gelen sevinç ve coşkuyu bir göz önüne getir! Başlarını secdeden kaldırır ve hiçbir şey Kendisine benzemeyen Zat’ı gözleriyle seyrederek. Bu sayede şeref, ikram ve değer doruğuna, memnuniyet ve yüksekliğin nihayetine ererler. Hayallerin bile konamadığı, zihinlerin kuşatamadığı, düşüncenin yetişemediği ve anlayışların ihata edemediği aziz ve celil olan Allah’ın cemalini seyretmeyi sen ne sanıyorsun?!

O, akılların idrakinden şaşırıp hayretlere düştüğü Kadîm olan Ezelîdir. Hiçbir anne rahmi ona mekan olmamış, hiçbir babanın sulbünden gelmemiş, hiçbir cisim sûretinde görünüp de şekil değiştirmemiştir. O bütün bunlardan münezzehtir. Diller O’nun sıfatlarına misaller getirmekten aciz kalır. O zatiyle tek olup başka varlıklara benzemekten münezzehtir. Yaratıklara eş olmaktan celâ-

liyle yücedir. O öyle bir yücedir ki, O’na denk olacak hiçbir şey yoktur. O’na ortak olacak hiçbir şeriki bulunmaz. Yaratmasını irade edip de kendisine zor gelecek veya yaratmasından aciz kalacak hiçbir şey yoktur. Zorba zalimler O’nun azametini teslim olup boyun eğmişlerdir. Evvelkiler ve sonrakiler O’nun hükmüne musahhar olmuşlardır. Olmuşuyla, olacağıyla ve olacaksa nasıl olacağıyla her şeye ilmi nüfuz etmiştir, ilmiyle bütün varlıkları kuşatmıştır. Hepsinin seslerini çok iyi duyar. Zatlarını ihata eder, iradesi hepsine geçer. Meşietini hepsine boyun eğdirir. Her şey O’nun tarafından çekip çevrilmektedir. Bütün mevcudatı yoktan icad eder. Hiçbir şey, O’nun istediği vakitten önce var olamaz. Hiçbir şey O’nun iradesine karşı gelemmez. Öyleyse daha önce adı bile anılacak bir nesne değilken, Vahid ve Kahhar olan Allah tarafından var edilen şeyler nasıl O’nun emri karşısında diretebilir?

Saraylara Dönüş

Allah, sevgili kullarını Kendisini görmekle sevindirip, onlara yakınlığıyla ikram edip şerefleendirerek, doğrudan doğruya Kendisiyle konuşmak ve yüce sözlerini dinlemekle nimetlendirince, hazırladığı ikram, nimet ve lezzetlerine dönüp gitmeleri için onlara izin verir. Onlar da dönüp inci ve yakuttan birtakım atların yanına gelirler ki eyerlerinin üzerinde Cennetlerin bahçelerinde kanat çırpıp uçan ve özel hazırlanmış tahtları vardır. İzzet ve celâl sahibi Allah’ı gören ve O’nun mübarek kelâmını işiten yüzleri ne zannedersin? Onların güzellikleri ve cemali nasıl da kat kat artar ve bu bakış onların parlaklık ve nurunu nasıl da artırır?!

Yürümeye devam ederler. Nihayet saraylarını görürler. Hizmetçileri, uşakları ve çocuk hizmetkârları onları fark edince, herbiri sarayının kapısında onu karşılamak için koşar. Sarayının kapısına geldiğinde, hepsi onun et-

rafını sararlar ve ona saray ve otağına kadar refakat ederler. Saray ve otağının kapısına yaklaştığında perde dar büyük bir tazim ve saygıyla kalkıp sarayının kapısını açar. Zevceleri onu karşılamak üzere koşuşurlar. Zevcesi, yüzünün hüsn-ü cemaline bakıp da, güzellik, parlaklık ve nurunun kat kat arttığını görünce, ona olan aşk ve muhabbeti daha da artar. Sarayları, otağları, kubbeleri ve zevceleri, yüzünün nur ve cemaliyle parlar. Zevcelerinin hüsun, cemal, nezaket ve haşmetleri ziyadeleşir. Sonra atlarından inerler ve saraylarının salonlarına doğru ilerlerler. Yataklarına kurulup konforlarına geri dönerler.

Derken dostlarının hoş ve tatlı meclislerini özlerler. Hemen, cins at ve kısraklarına binip birbirlerini ziyarete giderler. Cennet nehirlerinin kıyısında buluşurlar. Orada misk ve kâfur tepeleri üzerinde kendileri için Cennet minderleri ve halıları döşenmiştir. Dostlar sevinçle karşı karşıya oturur, Cennet içeceklerinden içerler. Cennet çocukları Cennetin şarap, tatlı içimli meşrubat ve selsebil nehirlerinden sürahi, bardak ve kadehlerle alarak kendilerine servis yaparlar. Cennet çocukları Allah dostlarına ikram etmek için kadehleri alıp nehirlere daldırınca, onlar ancak Allah'ın şu seslenişini duyarlar:

“Ey dostlarım! Dünyada çok kez sizi susuzluktan dudakları çatlamış ve boğazları kurumuş olarak gördüm. Şimdi karşılıklı olarak isteğiniz kadar için ve nimetlerinizin arasına dönün. *“Geçmiş günlerde işlediklerinize karşılık afiyetle yiyin, için!”* (Hakka Sûresi: 24) İnsanlar, yaptıkları iyi işleri takdir ederek anlatan Mevlâlarının sözünü işittikleri anda ve ehl-i dünyanın içki meclislerine karşılık, onların da kendi aralarında Cennette bu tür meclisler düzenleyip karşılıklı Cennet içeceklerinden içmeye çağrıldıklarında gönüllerinin sevincini mümkün değil anlatamazlar. Mevlâlarının sözlerini işitmenin süruruyla parlamış iken onların yüzünü bir görsen! Gerçekten o ne büyük meclistir! O ne muazzam topluluktur! Öyleyse Rabbine müştak olmaya, O'nun tarafından se-

vilmeye bak! Muvaffakiyet ise Allah'ın sayesinde ve dönüş ancak O'nadır. Cennet ise mü'minlerin girip karar kılacağı yerdir. Cennet, müttakilerin mükâfatı ve gönü kırıkların sevincidir. Kuvvet ve kudret ancak Yüce ve Ulu olan Allah'ın yardımını iledir.